İŞ ÇOCUK KLASİKLERİ

ARTHUR CONAN DOYLE

UYARLAYAN: FİLİZ EMRE

Kayıp Dünya

KISALTILMIŞ METİN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kısaltılmış İş Çocuk Klasikleri

Kayıp Dünya

Arthur Conan Doyle

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

ARTHUR CONAN DOYLE
KAYIP DÜNYA

ÖZGÜN ADI
LOST WORLD

ORİJİNAL İNGİLİZCE METİNDEN
GENÇ OKURLAR İÇİN UYARLANMIŞTIR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2017
Sertifika No: 40077

UYARLAYAN
FİLİZ EMRE

EDİTÖR
NEVİN AVAN ÖZDEMİR

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

1. BASIM: TEMMUZ 2017
6. BASIM: EYLÜL 2021
Genel Yayın Numarası: 3907

ISBN 978-605-295-141-5

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz.

BASKI
ALFABE BASIN YAYIN SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
İKİTELLİ OSGB MAH. HÜRRİYET BULVARI ENKOOP SANAYİ SİTESİ
ENKOOP SOKAK NO:1 KAT:-1 BAŞAKŞEHİR/İSTANBUL
(0212) 485 21 25
Sertifika No: 46012

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Kısaltılmış İş Çocuk Klasikleri

Kayıp Dünya

Arthur Conan Doyle

Uyarlayan
Filiz Emre

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

I

Kararımı vermiştim, o akşam Gladys'e evlenme teklif edecektim. Ona uzun süredir aşıktım, fakat ilişkimiz bir türlü arkadaşlığın ötesine geçememişti. Kimileri onu soğuk ve sert bulurdu; ama bana göre koyu teni, simsiyah saçları ve o iri, pırıl pırıl gözleriyle herkesten güzeldi! Ne yazık ki şimdiye dek bu hisleri sözcüklere dökmenin bir yolunu bulamamıştım. Fakat ne olursa olsun, işin böyle askıda kalmasına son vermeli ve bunu bu gece halletmeliydim. Tabii beni reddedebilirdi, ama kabul görmüş bir kardeştense reddedilmiş bir aşık olmayı yeğlerdim.

Ne var ki tam cesaretimi toplayıp söze gireceğim sırada Gladys, ağzımdan çıkacak sözleri her nasılsa tahmin ederek beni durdurdu.

"Sana aşık olamam Ned. Benim aşık olacağım insan bir kahraman olmalı, korkusuzca tehlikeye atılan, kendini büyük işlere adamış biri."

"Ama hepimiz kahraman olamayız ki Gladys! Üstelik hayatımda elime bunun için bir fırsat bile geçmedi!"

"Ned, fırsatlar her yanda. Zaten kendi fırsatlarını kendisinin yaratması da benim hayalimdeki insanın en belirgin özelliği."

Hüsrana uğramıştım, ama şunu da aklıma koymuştum – Gladys'e layık olacak bir maceraya atılacaktım. Bir gazeteci olarak böyle bir macera bulmak çok zor olmamalıydı. İlk iş çalıştığım gazetenin bürosuna gidip Yazı İşleri Müdürü Bay McArdle'a danıştım. Ondan bana, beni tehlikeye sürükleyecek, kahramanlığımı kanıtlamama olanak verecek bir görev vermesini istedim. McArdle bu talebime şaşırmıştı elbette.

"Hayatını kaybetmeye pek meraklı görünüyorsun," dedi.

"Daha ziyade hayatımı yaşamaya değer kılmaya efendim," diye karşılık verdim ona.

"O hâlde şansını şu meşhur zoolog Profesör Challenger'la deneyebilirsin."

Challenger ismini hemen hatırladım. Profesör, Amazon'da, nesli tükenmiş canlıların yaşadığı kayıp bir dünya bulduğunu iddia ediyordu. Ayrıca, iddialarını sorgulayan gazetecilere karşı saldırgan tavırlarıyla da ün salmıştı. İddiaları gerçekten de kulağa çılgınca geliyordu. Biraz bilgi edinmek ve fikirlerini almak üzere başka gazeteci arkadaşlarıma danıştım. Profesör'ün büsbütün delinin teki olduğunda hemfikirlerdi; onlara göre en iyisi onunla hiç uğraşmamak olurdu. Oysa ben kararımı ver-

miştim. Hemen işe koyuldum. Profesör'e bir mektup yazarak, kendimi bazı bilimsel noktalarda ona danışmak isteyen bir öğrenci gibi tanıttım ve kendisiyle görüşmeyi talep ettim.

Profesör'ün yanıtı beni iyiden iyiye heyecanlandırdı. Mektupta bahsettiğim bilimsel konuları tartışmak üzere beni evine davet ediyordu. Bununla birlikte, mektubuna gazetecilerden ne denli nefret ettiğini, onların dalaverelerinden kaçınmak için ihtiyatlı davranmak zorunda olduğunu da eklemişti.

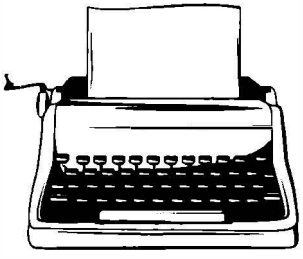
Söylediği gün evine gittim. Profesör, ilk bakışta insanı şaşkına çeviren bir görünüme sahipti. Cüssesi ve heybetli duruşu, insanı hayrete düşürüyordu. Hayatımda bu kadar kocaman bir baş görmemiştim. Geniş yüzü ve göğsüne dökülen simsiyah, gür sakalıyla eski zaman heykellerini andırıyordu. Siyah, tuhafça şekillenmiş perçemlerinin altında ışıldayan gözleri grimsi bir mavi renkte, çok parlak ve buyurgandı. Tüm bunlar, muazzam genişlikteki omuzları, fıçı gibi göğsü ve kükrercesine yankılanan sesiyle birlikte Profesör Challenger'a dair ilk izlenimimi oluşturdu.

Gazetecilerden, kendisini anlamayan bilim adamlarına kadar çeşitli kişilere hakaretler savurmaktan geri kalmaksızın konuya girdi. Rolümü iyi oynadığımı düşünerek sorduğu bilimsel sorulara kendimce, muğlak cevaplar veriyordum. Ne var ki çok geçme-

den bunun bir sınav olduğunu anladım. Profesör, sorduğu uydurma sorulara verdiğim manasız cevaplar yüzünden yalanımı sökmüştü:

"Seni yalancı! Bilimsel soruları varmış! Hilebaz bir gazeteci bozuntusundan başka bir şey olmadığın apaçık ortada!"

Ve o noktada, hakaretler savurarak üzerime gelmeye başladı. Ne yapacağımı bilemeden, salonun sokağa açılan kapısından dışarıya doğru birkaç geri adım attım. Ardından Challenger'ın tek bir hamlesiyle ikimiz birden paldır küldür taklalar atarak sokağın orta yerine doğru yuvarlanmaya başladık. Olaylar nasıl ilerlediyse çok geçmeden başımızda bir polis memuru bitiverdi. Profesör'ün sık sık bu tür olaylar çıkardığına dair namı boşuna değilmiş; polis de bu eve kim bilir kaçıncı kez böylesi şikâyetlerle çağırılmaktan isyan ediyordu. Suratım morarmış, gururum kırılmışsa da kendimi toparladım ve şikâyetçi olmadım. Bu davranış bir şekilde Profesör Challenger'ı etkilemiş olmalı ki bana bir şans daha verip beni tekrar içeriye davet etti ve Amazon seyahatinin herkese deli saçması gibi gelen bulgularını birer birer anlatmaya koyuldu.

II

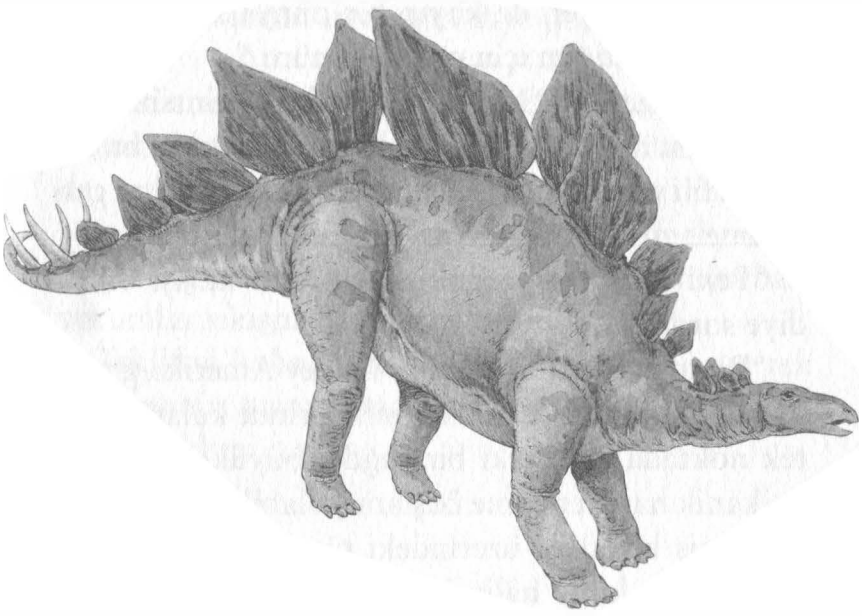
"Bilim tarihine altın harflerle yazılacak Güney Amerika seyahatimin bahsini muhakkak duymuşsundur. Niyetim, birtakım bilimsel iddiaları bizzat doğrulamaktı. Amazon Nehri'ni çevreleyen alanlar kısmen keşfedilmiş hâlde. İşte bu pek de bilinmeyen ücra köşelere gidip oralardaki hayvan türlerini inceleyecektim. İşimi bitirmiş dönüş yoluna koyulmak üzereyken bir yerli köyünde geceleme fırsatım oldu. Cucama yerlileri, köylerine sığınmış hasta bir beyaz adama yardım etmemi istedi. Geç kalmıştım, gittiğimde hasta ne yazık ki ölmüştü. Kim olduğunu öğrenmek üzere çantasının içindekileri inceledim. Maple White adında bir Michiganlı'ydı. Eşyaları arasında bu eskiz defterini buldum."

Birçok çizim ve notla dolu defteri, gözden geçirmem için bana uzattı. Baktığım ilk birkaç sayfada şaşırtıcı bir şey yoktu, hepsi alışıldık doğa ve hayvan resimleriyle kaplıydı. Fakat sonra başı bir

kuşunkini andırmakla birlikte şişkin bir kertenkele vücuduna sahip, kuyruğu dikenlerle kaplı bir yaratığın çizimine geldim. Bu, âdeta bir canavardı! Benim gözümde bu, bir hayal ürününden öte olamazdı. Fakat Challenger bunun aksini kanıtlamaya kararlıydı. Kalın bir ders kitabı açıp içindeki çizimleri göstererek bana bunun Jura Dönemi'ne ait dinozor olan *Stegosaurus* olduğunu anlattı. Çizimlerin bire bir örtüşmesi yanında, adamın eşyaları arasından irice de bir kemik çıkmıştı. Kıkırdak kısmına bakılınca bunun bir fosil olmadığı, yakın zamanda ölmüş bir canlıya ait olduğu belliydi. Bizim bilmediğimiz bir hayvana ait olmalıydı; zira bildiğimiz hayvanlar içinde ancak belki bir file ait olabilirdi; ama Güney Amerika'da fil yoktu tabii. Bütünüyle ikna olmamıştım ama anlattıkları epey ilgimi çekmişti.

"Efsanelerde, ormanın Curupuri adında bir gücü olduğuna inanılır ve yerliler bundan pek korkarlar. Bu nedenle ormanın içlerine doğru ilerlememe karşı çıktılar. Fakat ben onları dinlemedim. Uzun bir yolculuk ve nice maceralardan sonra Amerikalının defterinde tarif ettiği yere vardım."

Profesör bu noktada, bir fotoğraf çıkarıp gösterdi. Çok net bir görüntü olduğu söylenemezdi. Dediğine göre bir gemi kazası geçirmiş; kazada yanında taşıdığı birçok kanıt kaybolup giderken,

bu fotoğraf da bir hayli zarar görmüştü. Fotoğrafta kuş benzeri, devasa bir yaratık görülüyordu. Challenger, fotoğraftaki yaratığı vurmuş beraberinde getirmekteyken, kazada onu da kaybettiğini ve elinde tek bir parça kaldığını iç çekerek anlattı. Kurtardığı kısım, aşağı yukarı yarım metre uzunluğunda, kıvrımlı bir kemik parçasıyla zar gibi bir perdeden oluşuyordu. Belli ki bir kanattı bu, öte yandan da bildiğim hiçbir canlının kanadı olamazdı! Profesör bunun üstüne bir de bir *dimorphodon* ya da *pterodactyl* resmiyle, kanadın nasıl işlediğini açıklayan bir diyagram gösterdi bana. Artık ikna olmuştum:

"Siz, gerçekten de kayıp bir dünya keşfetmişsiniz! Şüphe ettiğim için çok üzgünüm."

Challenger ise "Ne var ki erzakım vakitsizce tükendi, üstüne bir de yağışlı mevsim gelince, bu tip başka bir canlıyla karşılaşma fırsatım olmadan geri dönmek zorunda kaldım," diyerek iç geçirdi.

"Peki ama bu yaratıkların orada ne işi var?" diye sordum.

"Bir tek açıklama olabilir. Güney Amerika granit bazlı bir kıtadır. Kıtanın derinliklerinde kalan bu bir tek noktada, çok eski bir çağda, büyük ve ani bir volkanik hareketlenme başlamış olabilir. Muhtemelen geniş bir alan, üzerindeki tüm canlı yaşamıyla beraber bir kütle hâlinde yükselmiş ve erozyon etkisine meydan okuyacak sertlikte dikey uçurumlarla kıtanın geri kalanından ayrılmış. Dünya'nın bütünündeki var olma mücadelesini etkileyen çeşitli ölçütler burada ya etkisizleşmiş ya da değişim geçirmiş. Yoksa orada soylarını hâlen sürdüren bu canlılar çoktan yok olmuş olurdu. Dikkat ederseniz, hem *pterodactyl* hem de *Stegosaurus*, Jura Dönemi'nin, yani çok eski bir çağın canlıları. Bu tuhaf, tesadüfi şartlar sayesinde korunmuşlar."

Sonra, yine kendini övmek ve düşmanlarını aşağılamak için hiçbir fırsatı kaçırmadan, bana gösterdiği kanıtları ilgili mercilere sunduğunda hürmet ve hayranlıkla karşılanmak yerine alay konusu edildi-

ğini, iddialarının uydurma diye geçiştirildiğini anlattı.

"Anlattıklarım her adımda kâh aptallıktan kâh kıskançlıktan doğan bir şüpheyle karşılandı. Yine de vazgeçmeyeceğim. Bu akşam Zooloji Enstitüsü'ndeki konferansa gelin. Fırsattan istifade, seyircilerin ilgisini bu meseleye çekmek için araya bazı yorumlar sıkıştırmayı umuyorum."

Teklifini kabul edip şimdilik anlattıklarının tek kelimesinin yayınlanmayacağına söz vererek oradan ayrıldım.

III

Toplantı salonu epey kalabalıktı. Söz dinozorlara geldiğinde, Profesör Challenger kabaca arka sıralardan bağırarak herkesin sözünü kesti ve soru sorma talebinde bulundu. Kendisini yuhalayan kalabalığın gürültüsü içinde sözü alıp, kürsüdeki bilim adamının dinozorların soyunun tükendiğine dair sözlerine heyecanla meydan okumaya girişti. Kalabalıktan yükselen itirazlar arasında ekledi:

"Madem inanmıyorsunuz, iddialarımı sınayalım. İçinizden birkaçı temsilci olarak benimle birlikte Amazon'a gelsin!"

İlk kalkan, uzun boylu, sıska ve somurtkan Profesör Summerlee oldu. Söz alır almaz Challenger'ın verilerini sorgulamaya girişti. Challenger ise başta ona cevap verecek olduysa da hemen sonra vazgeçti: "Madem hepsinin yalan olduğunu düşünüyorsunuz, benimle gelin de dediklerimi bizzat sınayın! Başka gönüllü var mı?"

Bu soru üzerine ayağa kalktım: "Akşam Postası'ndan Edward Dunn Malone. Tümüyle ön yargısız ve tarafsız bir tanık olacağıma emin olabilirsiniz."

Benimle aynı anda uzun boylu, ince yapılı, kızıl saçlı bir adam daha ayağa kalkmıştı. "Ben Lord John Roxton. Amazon'da daha önce de bulundum, bölgeyi iyi tanıyorum, çeşitli deneyim ve yeteneklerim sayesinde bu keşif yolculuğunda faydalı olacağıma inanıyorum."

Katılımcılar, çoğunluğun oylarıyla sahip olduğumuz farklı beceriler ışığında ikimizin de sefere katılmasının faydalı olacağına karar verdi. Roxton, Summerlee ve ben, Profesör Challenger'a Amazon seferinde eşlik edip iddialarının doğruluğunu tartacaktık. Beni nelerin beklediğine dair en ufak bir fikrim olmasa da önümdeki maceranın heyecanıyla Gladys'i düşünerek seviniyordum.

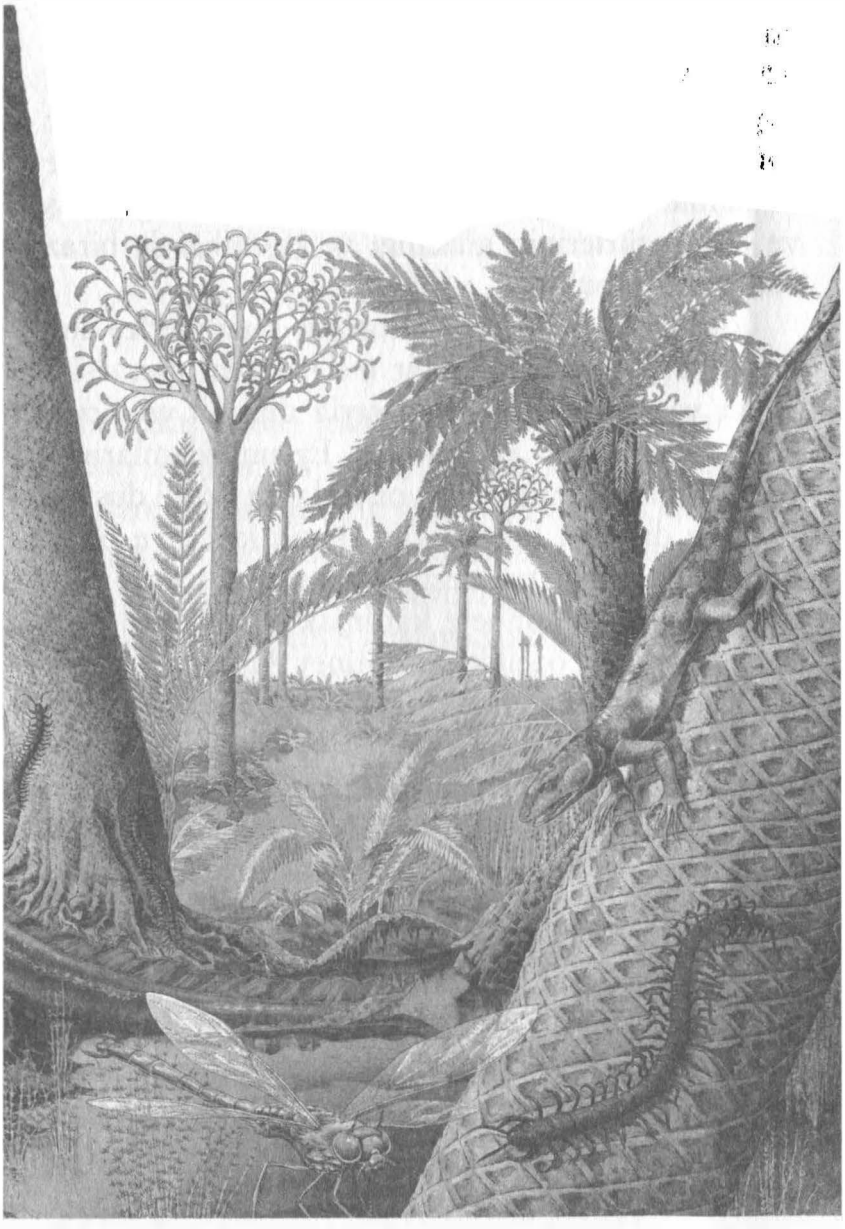
IV

Yola çıkış vakti nihayet gelmişti. Southampton'dan ayrılan bir gemiyle uzun bir yolculuğun ardından okyanusun öte yakasına ulaştık. Bir süre burada konaklayıp hazırlıklarımızı tamamladıktan sonra Lord Roxton'un ayarladığı buharlı gemiyle Amazon'da ilerlemeye başlayacaktık. Fakat seferimizin ayrıntılarına girmeden önce yol arkadaşlarımdan biraz bahsetmekte yarar var.

Profesör Summerlee'nin bilimsel hünerlerini anlatmama gerek yok. Böylesi zahmetli bir keşif için, insanın ilk görüşte tahmin edeceğinden çok daha donanımlı. Altmış altı yaşında olsa da zaman zaman karşılaştığımız güçlükler hakkında herhangi bir memnuniyetsizlik ifade ettiğini asla duymadım. Varlığını, keşif gezimize bir engel olarak algılamıştım. Ama dayanıklılığının benimkinden farksız olduğuna ikna oldum. Mizacına gelince, doğuştan memnuniyetsiz ve kuşkucu diyebilirim. Baştan beri, Profesör Challenger'ın tam bir sahtekâr oldu-

ğuna, boşa kürek çektiğimize, Güney Amerika'da tehlike ve hayal kırıklığından, İngiltere'deyse buna bağlı olarak alay konusu edilmekten başka tek bir sonuç alamayacağımızı tekrarlayıp duruyor. Neyse ki bilime tüm benliğiyle bağlı da etrafındaki kuş ve böcek türlerinin güzelliği ve çeşitliliğiyle biraz olsun teselli buluyor.

Lord John Roxton, Profesör Summerlee'den yirmi yaş daha genç, fakat o da o aynı dar, sıska vücut yapısına sahip. Fazlasıyla düzenli ve ciddi, her zaman özenli ve bakımlı. Eylem adamlarının çoğu gibi az ve öz konuşuyor, kolayca kendi düşüncelerine dalıyor; fakat tuhaf, kesik kesik ve biraz da gülünç konuşma tarzıyla bir soruya cevap vermekte veya bir sohbete katılmakta da son derece hızlı. Dünyaya, özellikle de Güney Amerika'ya dair bildikleri şaşırtıcı; yolculuğumuzun önündeki olasılıklara dair, Profesör Summerlee'nin küçümsemeleriyle yıkılmayan, candan bir inancı var. Tatlı bir sesi, sakin bir tavrı olsa da parlak mavi gözlerinin ardında köpürmüş bir öfke ve yatıştırılamaz bir cesaret pusuda bekliyor; kontrol altında tutuldukları için daha da tehlikeli bunlar. Brezilya ve Peru'daki kahramanlıklarından çok az bahsetti, ama onu koruyucuları sayan nehir yerlilerinin arasında bulunmanın kendisine verdiği heyecan fark edilmeyecek gibi değildi. Kahramanlıkları, yerliler arasında efsaneleşmişti, fakat öğrenebildiğim kadarıyla gerçek olaylar da bir o kadar inanılmazdı.

Anlatılan hikâyelere göre, Lord John bilmem kaç yıl önce, kendini bu Peru, Brezilya ve Kolombiya arasındaki, doğru dürüst düzenlenmemiş sınır bölgesinin oluşturduğu, tam olarak kimseye ait olmayan topraklarda bulmuştu. Bu geniş bölgeye, kimi yerlilerin kendilerini desteklemesini sağlayacak şekilde silahlanmış bir avuç melez hükmediyordu, geri kalan yerlileri de kauçuk toplamaya zorlamak için en insanlık dışı eziyetlerle yıldırarak köleye çevirmişlerdi. Lord John Roxton biçare kurbanların adına onları uyarmış, fakat çabaları karşılığında tehditler ve hakaretler dışında bir şey elde edememişti. Sonra, köle çalıştırıcıların başı Pedro Lopez'e karşı resmen savaş ilan etmiş ve başarılı da olmuştu. Bu nedenle kendisine Güney Amerika'nın koca nehrinin kıyılarında derin bir ilgiyle hürmet ediliyor, öte yandan yerlilerin minnettarlığı onları sömürmek isteyenlerin kiniyle dengeleniyordu.

Güney Amerika'ya vardığımızda, kafilemize yeni yol arkadaşları da eklenmişti. Devasa, siyah bir yerli olan Zambo, az çok İngilizce konuşabildiği için bize önerilmişti. Yanımıza ayrıca yöre halkından iki melez de aldık. Bunlar, hayatlarının tümünü Amazon çevresinde geçirmişlerdi. Üstelik Gomez mükemmel İngilizce konuşuyordu. Son olarak da aramıza, yolculuğumuzda çok faydalı olacakları şüphesiz, son derece becerikli üç yerli daha katıldı.

V

Böylece buharlı gemimizle Amazon'da ilerlemeye başladık. Her mevsim aşağı yukarı aynı sıcaklıkta olduğundan, hava büyük bir fark yaratmıyordu. Nem ise bambaşka bir konuydu. Aralık-Mayıs arası yağışlı mevsimdi. Bu dönemde nehir giderek yükseliyor ve alt seviyenin neredeyse 12 metre kadar üzerine çıkıyor, sellere yol açıyordu. O nedenle seferimizi yağışsız mevsimde tamamlamalıydık. Nehirde akıntı hafifti; gemi durgun bir gölde ilerlercesine hızla, rahatlıkla yol alıyordu.

Dördüncü günde nehrin bir koluna saptık, iki gün sonrasında da kolun hızla daralışıyla bir yerli köyüne vardık. Challenger'ın önerisiyle gemiden inip karaya çıktık. Artık bilinmez topraklara yaklaşmış, dış dünyayla bağımızı koparmıştık. Yerlilerden, son derece hafif, bambu ve hayvan derisinden yapılma kanolar edindik ve Challenger'ın bahsettiği platoya ulaşma ümidiyle yola düştük.

Kanolarımızla ilerlerken, iki profesörün çocukça çekişmeleri bitmek bilmiyordu. Biri huysuz, ötekiy-

se küstah iki koca bebektiler âdeta. Onların tartışmaları eşliğinde ilerleyebildiğimiz kadar ilerledik, fakat artık nehrin kolundaki akıntılar yüzünden yol almak zorlaşmıştı. Yerli rehberlerimizin önerisiyle karaya çıktık. Suyun iki yanı gizemli ilkel ormanlarla kaplıydı. Ağaçların yükseklikleriyle gövdelerinin genişliği bile benim gibi şehrin göbeğinde büyümüş birini şaşkına çevirmeye yetiyordu. Capcanlı orkidelerin, ağaç gövdelerini bezemiş rengârenk likenlerin, altın rengi, kan kırmızısı, masmavi bitkilerin arasına dalıvermiştik. Ormanın bir masal ülkesine benzeyen derinliklerinde, her tür canlı karanlıktan ışığa doğru uzanma mücadelesindeydi. Önümüzde uzanan bitkiden kemerin üzerinde tek bir hayvan göremiyorduk. Oysa çok daha yüksek lerde bitmek bilmeyen bir hareketlilik, gün ışığının altında yaşayan ve aşağılarındaki derin karanlığın içinde ilerleyen bizleri şaşkınlıkla izleyen çok sayıda yılana, maymuna, kuş ve tembel hayvana işaret ediyordu. Bir seferinde, gölgelerin içinde, bir karıncayiyen yahut bir ayı olması muhtemel, çarpık bacaklı, hantal bir yaratık kıpırdandı. O ana dek, bu uçsuz bucaksız Amazon ormanında toprak üzerinde gördüğüm tek canlı buydu.

Öte yandan belli ki insan yaşamından çok da uzakta değildik. Üçüncü günümüzde derinden gelen bir ses duyduk.

Lord Roxton, "Savaş tamtamları bunlar!" diye haykırdı. Gomez, onu doğrulayarak, yerlilerin bir-

birleriyle bu davul sesleriyle irtibat kurduklarını, bizi öldürme niyetinde olabileceklerini anlattı. O öğleden sonra sesler artık her yandan gelir olmuştu, bu sesleri çıkaranlar âdeta ellerine geçirdikleri anda bizi öldüreceklerini fısıldıyorlardı. Yol arkadaşlarımız da korkmuşlardı, o güçlü mü güçlü melezler bile! O gün, Summerlee ve Challenger'ın, cesaretin en üstün türüne sahip olduklarını öğrenmiş oldum – bilimsel aklın cesareti. Bütün gün, o korkunç sesler arasında çevreyi gözlemlemekten vazgeçmediler. Birbirleriyle didişmeye devam etseler de asla sakin tavırlarından ödün vermiyorlardı.

Bir süre sonra bir dereye varınca, o ana dek yardımcılarımızın kızaklar üzerinde taşıdığı kanolara tekrar binerek âdeta bir hayal aleminin içinde ilerlemeye koyulduk. Sık bitkiler tepemizde yaprak yaprak bir kemer oluşturuyor, derenin billur gibi suları önümüzde ışıldıyor, etrafımızda ufacık maymunlar hoplaya hoplaya bize ciyaklıyorlardı. Üç gün kadar bu şekilde ilerledik. Buralarda insana dair tek iz yoktu. Yerliler ve Lord Roxton bunun nedenini açıklamakta gecikmediler – yerli halklar, buralarda yaygın bir inanç olduğu üzere, ormanın gücü olan bilinen Curupuri'den ölesiye korkuyordu. Bu şekilde gelebileceğimiz son noktaya ulaşınca kanolarımızı bağladık, gizledik ve eşyalarımızı aramızda paylaşıp yola koyulduk.

Profesörler yine bir inatlaşma içindeydiler. Summerlee, Challenger'ın emirler yağdırmasından şikâ-

yetçiydi. Challenger ise kendisini bu seferin tartışmasız önderi olarak görüyordu. Atışmaları bir süre böyle sürüp gitti. Neyse ki aklı başında iki adam olarak Lord Roxton ve ben ortamı yumuşatmayı başardık.

İki gün sonra, bölgenin yapısı tamamen değişti ve tırmanışa geçtik. Dev ağaçların yerini ilk etapta palmiyeler ve öbek öbek çalılar aldı. Dokuzuncu güne geldiğimizdeyse, giderek seyreldikten sonra o heybetli ağaçlar artık tümüyle kaybolmuş; yerlerini, bizi ilerlemek için palalarımızı kullanmak zorunda bırakan yabani bambular almıştı. Ertesi gün, hafifçe eğimli, açık bir alana vardık. O sırada, gözümüze, kocaman, gri renkte, kuşu andıran bir şey ilişti. Challenger hevesle atılıp bunun bir *pterodactyl* olduğunu iddia etti. Summerlee ise gülüp geçmekle yetindi:

"*Pterodactyl* mi! Leylek demek istediniz herhâlde!"

Lord Roxton araya girip dürbünüyle bakınca ekledi: "Ne olduğunu bilemem, ama ben hayatımda daha önce öyle bir kuş görmedim."

Artık resimde gördüğümüz yer olduğu şüphe götürmeyen, yer yer palmiyelerle süslü düzlüğe varmıştık. Challenger gururlu, Summerlee ise sessiz fakat hâlâ kuşkuluydu.

VI

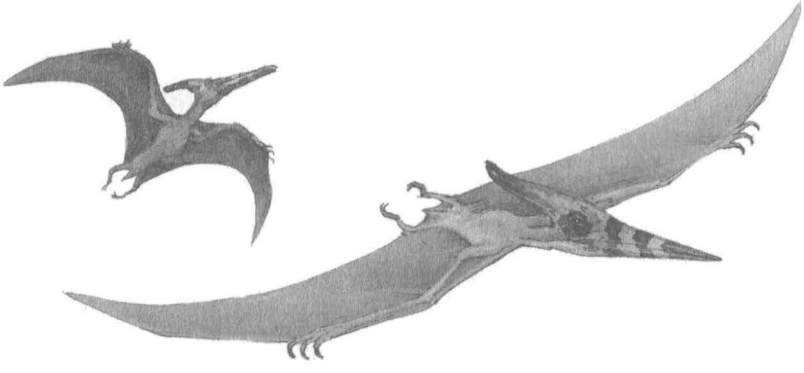
Her şeyin az çok yolunda gittiğini düşünürken, ertesi gün başımıza korkunç bir şey geldi. Hayatımızın geri kalanını burada geçirmeye mi mahkûm olacaktık yoksa? Olaylar şöyle gelişti:

Challenger'ın bahsettiği platoyu çevreleyen sarp kayalıklara vardığımızda, orada geceleyip sabah olunca da platoya nasıl tırmanacağımızı planlamaya başladık. Önerilen her fikir bir noktada tıkanıp kalıyordu. Derken, etrafı kolaçan ederken, aniden bizi neşelendiren bir şeyle karşılaştık. Burası, boş yiyecek tenekeleri ve bir gazete parçasıyla eski bir kamp alanıydı belli ki. Batıyı gösterecek şekilde ağaca çakılmış sert bir tahta, levha görevini görüyordu.

Ne var ki o sırada karşılaştığım manzarayla tüylerim diken diken oldu. Kayanın hemen altındaki yüksek bambu kazıklarına çakılmış bir ceset, daha doğrusu bir iskeletti bu. İskeletin üzerinde altın bir saat, ucuna bir kalem iliştirilmiş bir zincir ve üzerine JC harfleri kazınmış gümüş bir kutu vardı.

Challenger "Yaptığım araştırmalarda, Maple White'ın James Colver adında bir yol arkadaşı olduğunu öğrenmiştim," diyerek bu manzaraya bir açıklık getirdi. Tabii aklımıza takılan soru şuydu: James Colver buraya kazara mı düşmüştü, yoksa birileri tarafından itilmiş veya atılmış mıydı?

Buralara bizden önce gelmiş bu talihsiz yolcuların bıraktıkları işaretleri izleyerek ilerlemeye devam ettik. Akşam olunca geceyi geçirmek için geçici bir kamp kurduk. Aysız bir geceydi, fakat birkaç yıldız yine de düzlüğe ışıklarını düşürüyordu. Aniden, karanlığın içinden fırlayan bir şey üzerimize çullanacak oldu. Üzerimizde, bir anlığına, kösele gibi kanatlar gerildi ve gözüme uzun, yılan gibi bir boyunla, kıpkırmızı, alev alev bir göz ve ışıl ışıl beyaz dişlerle dolu kocaman bir gaga ilişti. Bir an sonra yaratık gözden kaybolmuş, beraberinde daha birkaç saat evvel Lord Roxton'un avlamış olduğu

akşam yemeğimizi de götürmüştü. Şaşkınlık içinde kalakalmıştık. Sessizliği bozan Summerlee oldu:

"Size bir özür borçluyum Profesör Challenger. Yanılmışım, bu gerçekten de bir *pterodactyl.* Lütfen bu hususta aramızda geçenleri unutalım." Yemeğimizden olmuştuk olmasına, ama bu iki inatçı adamın fikir birliğine vardığını görmek için kuşkusuz buna değerdi.

Sabaha Challenger'ın iyi haberleriyle başladık. Platoya çıkmanın bir yolunu bulmuştu: "Platonun hemen karşısındaki şu sarmal biçimli, sivri kayaya tırmanacağız!"

Lord Roxton bu tarz şeylerde deneyimliydi, kimilerimiz içinse tırmanış daha zor oldu. Ama güç de olsa zirveye ulaşmayı başardık. Oradaki o tek gürgen ağacıyla bir köprü kurduk ve nihayet platoya ulaştık. Keşfi için bunca yol katettiğimiz platoya çıkmıştık işte! Bunun mutluluğuyla uygun bir yere kamp kurup ertesi sabah yeni keşiflere koyulmak üzere geceyi orada geçirmeye ve iyice dinlenmeye karar verdik. Ne var ki sabah olduğunda korkunç bir sürprizle karşılaştık... Köprümüzün yerinde yeller esiyordu. İşin iç yüzünü çok geçmeden öğrendik. Meğer Gomez, Lord Roxton'un, önceki Amazon seferlerinden birinde, yerlileri korumak ve kurtarmak için vurduğu, yerlileri köle olarak çalıştıran Lopez'in kardeşinden başkası değilmiş; aramıza da

intikam niyetiyle girmiş. Diğer yol arkadaşlarımızı da yanına alıp kaçmış, giderken de köprüyü yıkmış. Böylece, Gomez'in ihanetine uğramış; platoda, herhangi bir dönüş yolu olmaksızın mahsur ve yapayalnız kalmıştık. Bir tek Zambo bize sadık kalmış ve aşağıda oturup bizi beklemeye koyulmuştu.

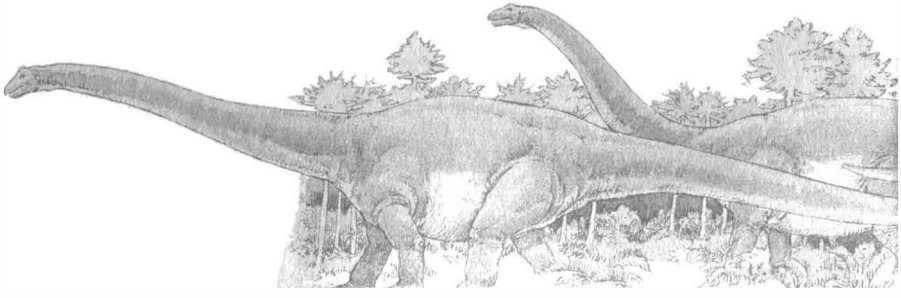
VII

Ertesi sabah serüvenimizde yeni bir sayfa açıldı. Plato üzerinde yerleştiğimiz yeri karargâhımız ilan ettik. Adını Challenger Kalesi koyduk. Bölgenin tamamına ise Maple White Ülkesi adını verdik. Hem Maple White'ın çizimlerine, hem de bizim bulgularımıza göre, platoda korkunç ve tehlikeli yaratıkların, hatta insan yaşamının bulunması mümkündü.

İlk keşif gezimizde, dev ağaçlar ve dev bir kuşa ait olduğunu düşündüğümüz, henüz tam kurumamış, taze ayak izleri gördük. Challenger ise bunun bir kuşa değil de bir dinozora ait olduğuna emindi:

"Üç parmaklı, arka ayaklar üzerinde dik yürüyen bir yaratık olmalı bu," dedi.

Gerçekten de çalılıktan bir düzlüğe çıktığımızda aynen böyle görünen beş yaratıkla karşılaştık.

İkisi yetişkin, üçüyse daha yavruydu. Yavrular bile birer fil kadar büyüktü, iki yetişkinse basbayağı birer devdi. Derileri koyu gri ve bir kertenkeleninki gibi pul puldu; güneşte ışıl ışıl parlıyorlardı. Hepsi de geniş, güçlü kuyrukları ve o kocaman, üç parmaklı arka ayakları üzerinde dengeyi bulmuş dik oturuyorlardı; beş parmaklı ufak ön ayaklarıyla da birtakım dalları çekiştirip koparmakla meşgullerdi. Bir süre sonra ayaklanıp ağaçlığın içine doğru gözden kayboldular.

Gözlerimi yoldaşlarıma çevirdim. Summerlee şaşkın şaşkın haykırdı:

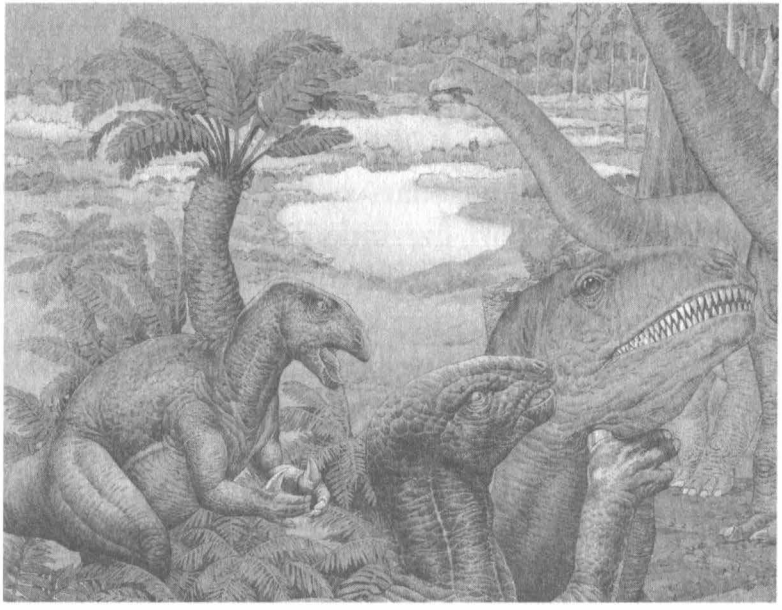
"İnanılmaz! İngiltere'ye döndüğümüzde buna ne diyecekler bir düşünsenize!"

"Sevgili yoldaşım Summerlee, ne diyecekler hemen söyleyeyim: Utanmaz bir yalancı ve bilim adamı diye geçinen bir şarlatan olduğunuzu! Tıpkı sizin ve bilimum başkalarının bana dediği gibi!"

"Ama ya fotoğraflar?"

"Sahte derler. Tek umut, genç gazeteci arkadaşımızın da desteğini alarak, yanımızda bir takım elle tutulur örnekler götürmemiz ve bunları basına sunmamız olabilir. Bu gördüklerimizi hep not et genç dostum."

Lord John ise "Ama tekmeyi basmalarına da hazır ol evlat, işler Londra'dan biraz farklı görünür, böyle şeyler deli saçması gibi gelir. Onlara hak vermemek de elde değil. Tüm bu gördüklerimiz alt

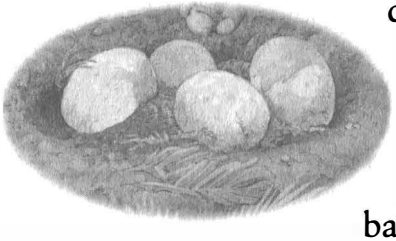
tarafı bir ay sonra bile bize rüya gibi gelebilir. Bu yaratıkların adı ne demiştiniz?" diye söze katıldı.

"*Iguanadon*," dedi Summerlee. "İngiltere'nin güneyinde çeşitli yerlerde fosilleşmiş izleri bulunur. Koşullar uygunken o bölgede çok sayıda *Iguanadon* yaşarmış. Elbette koşullar değişince bunların soyu tükenmiş. Belli ki burada koşullar değişmemiş."

VIII

Yolumuza devam ettik. En cesurumuz olduğu şüphe götürmeyen Lord John Roxton en önde gidiyordu. Dereyi takip ederek dört-beş kilometre kadar ilerledik. Ağaçların yerini çalılar alınca, bunların arasından ilerideki kayalıklara doğru yürüdük. O sırada, kulağımıza derin, uğultu yahut fısıltı gibi sesler çalındı. Lord John, durmamız için bir işaret olarak elini havaya kaldırdı ve eğilip koşarak kayaların hizasında hızla ilerledi. Bunların üzerinden ileriye göz atıp, eliyle şaşkınlığını ima eden bir işaret yaptığını gördük. Sonra sanki bizi unutmuş gibi öylece bakakaldı, kendini tümüyle gördüklerine kaptırmıştı. Sonunda, elini dikkatli olmamızı salık verircesine havada tutup ilerlememiz için bize el salladı. Tavrı bana, muhteşem, fakat bir o kadar da tehlikeli bir şeyle karşılaşmak üzere olduğumuzu hissettirmişti.

Sürünerek yanına gidip kayaların üzerinden gösterdiği yere baktık. Burası eski bir volkanik çukur-

du ve dibinde saçak saçak sazlarla çevrelenmiş, durağan su birikintileri vardı. Kendi başına bile yeterince tuhaf bir yerdi, sakinleriyse bambaşka bir bir manzara ortaya çıkarıyordu. Bir *pterodactyl* yuvası olmalıydı burası. Su kenarının civarındaki alan yavrular ve sert, sarımtrak yumurtalarının üzerinde kuluçkaya yatmış korkunç annelerle doluydu. Bu kâh sürünen, kâh kanat çırpan sürüngen kalabalığından, sarsıcı bir yaygara ve midemizi bulandıran bir koku yükseliyordu. Önümüzdeki oyukta, bu yaratıkların, büyük küçük, toplam en az bin tanesi duruyordu.

Profesörlerimiz, orada memnuniyetle bütün gün kalırlardı, bu tarih öncesi yaşamı inceleme fırsatıyla öyle kendilerinden geçmişlerdi ki! Yaratıkların beslenme düzenini açıklamak için etrafa serilmiş balıkları ve ölü kuşları işaret ediyorlar, heyecanla çeşitli teoriler geliştiriyorlardı. Fakat sonunda, Summerlee'nin itiraz ettiği bir noktayı kanıtlamaya yoğunlaşmış olan Challenger, başını kayanın üzerinden ileri uzatıp neredeyse hepimizin mahvoluşuna yol açtı. Bir anda, en yakındaki erkek, tiz, ıslık gibi bir çığlık attı ve kocaman kayış gibi kanatlarını çırparak havalandı. Dişiler ve yavrular suyun yanına toplandı, bir başka grup da yükselip gökyüzüne doğru süzüldü. Bu kadar iri ve korkunç yaratıkla-

rın birer serçe gibi çevik kanat çırpışlarıyla üzerimize doğru saldırıya geçmesi ortaya olağanüstü bir manzara çıkarıyordu; ama tabii bunu seyretmekle oyalanacak vaktimiz yoktu, üzerimize doğru alçalmaya başlamışlardı bile!

"Ağaçlığa koşalım ve birbirimizden ayrılmayalım," diye haykırdı Lord John, tüfeğine sarılarak. "Yaratıkların niyeti kötü."

Biz kaçmaya çalışırken yaratıklar iyice alçalıp tam bir saldırıya geçtiler. Challenger yere düştü ve tam onu kaldırmak için eğilirken sırtımdan aldığım darbeyle ben de onun üzerine düştüm. Tam o anda Lord John'un yanından gelen şiddetli sesi duydum ve yukarı bakınca yaratıkların kaçışmaya başladıklarını gördüm.

"Haydi," diye bağırdı Lord John, "Kaçıp canımızı kurtaralım!"

Tüm gücümüzle koşmaya başladık ve çalılıkların, tek tük ağaçların arasından epey bir yol katettik. Nihayet ormanın sık derinliklerine ulaştığımızda takibi bıraktılar ve artık görünmez oldular. Bu sayede karargâhımızın yolunu tuttuk. Varır varmaz, Lord Roxton, Challenger Kalesi'nin çalı çırpı ve dallardan döşediğimiz duvarlarını güçlendirmeye girişti. Bu arada benim içimde de, her daim izlendiğimize dair bir his vardı. Bu hissi Profesör Challenger'la paylaştım. Challenger, düşünceli düşünceli bu dediklerimi değerlendirdikten sonra

sözü *pterodactyl* macerasına getirdi. "Son derece ilginç ve tatmin edici bir deneyim oldu," dedi.

"Öfkelenmiş bir *pterodactyl*in davranışlarına dair olağanüstü bilgiler edindik."

Hemen sonra, asabiyetleri aldıkları yaralarla şüphesiz iyiden iyiye kızışmış iki profesör, saldırganlarımızın *pterodactylus* cinsinden mi yoksa *dimorphodon* cinsinden mi olduğuna dair anlaşmazlığa düşüp birbirlerine karşı ağır sözler sarf ettiler. Onların kavgasından uzak durmak için biraz ileriye geçmiş, devrilmiş bir ağacın gövdesi üzerinde dinleniyordum ki, Lord John yanıma geldi. Aklına bir şey takılmıştı:

"Malone, hayvanları gördüğümüz yeri hatırlıyor musun?"

"Elbette!"

"Bir nevi volkanik bir çukurdu, öyle değil mi? Toprağa dikkat ettin mi?"

"Evet. Kayalıktı."

"Ya suyun kıyısında? Sazların orada?"

"Mavimsi bir topraktı. Kil gibiydi."

"Aynen. Mavi kille dolu volkanik bir delik." Bunu tekrarlaya tekrarlaya uzaklaştı. Kim bilir neden takılmıştı buna! O kendi kendine söylenedursun, yavaş yavaş uyuyakaldım.

IX

Maple White Ülkesi'nde üçüncü gecemiz olan o gece, uykularımızdan korkunç çığlıklarla uyandık. Bir yaratığın acı dolu feryadını, daha derin, gurul gurul, kahkaha gibi bir ses izledi. Kanımızı donduran bu seslere dair ilk konuşan Profesör Challenger oldu. "Tarih öncesi dönemden fırlama bir trajediye tanık olduk," dedi. Tam o sırada derin, düzenli bir pıtırtı işittik, hemen peşine de ağacın gölgesinin derinliklerinde bir yaratık gördük.

Boyu bir atınkinden fazla değildi, fakat silüeti devasa bir cüsseye ve benzersiz bir kuvvete işaret ediyordu. Bir motorun egzosu gibi düzenli ve tıs tıs nefesi, canavar gibi bir şey getiriyordu akla. Hareket ettiğinde, gözüme iki korkunç yeşilimsi gözün ışıltısı ilişti. Sanki sürünerek yavaşça ilerliyormuş gibi huzursuz bir hışırtı duyduk.

"Sanırım üzerimize atılacak!" dedim.

"Ateş etme! Ateş etme!" diye fısıldadı Lord John. "Böyle sessiz bir gecede sesler kilometrelerce öteden duyulabilir. Son kozun olarak tut elinde."

Lord John'un o noktadaki davranışları kadar cesurca bir hareket hayatımda görmemiştim. Ateşin üzerine eğilip eline alev alev bir dal aldı ve yaratığın suratına fırlatıverdi. Yaratık bir anda kaçıp ortadan kayboldu. Lord John büyük bir risk almıştı, ama işe de yaramıştı. "Eh, neydi pekiyi bu yaratık?"

"Şahsen kesin bir sınıflandırma yapmam mümkün değil," dedi Summerlee.

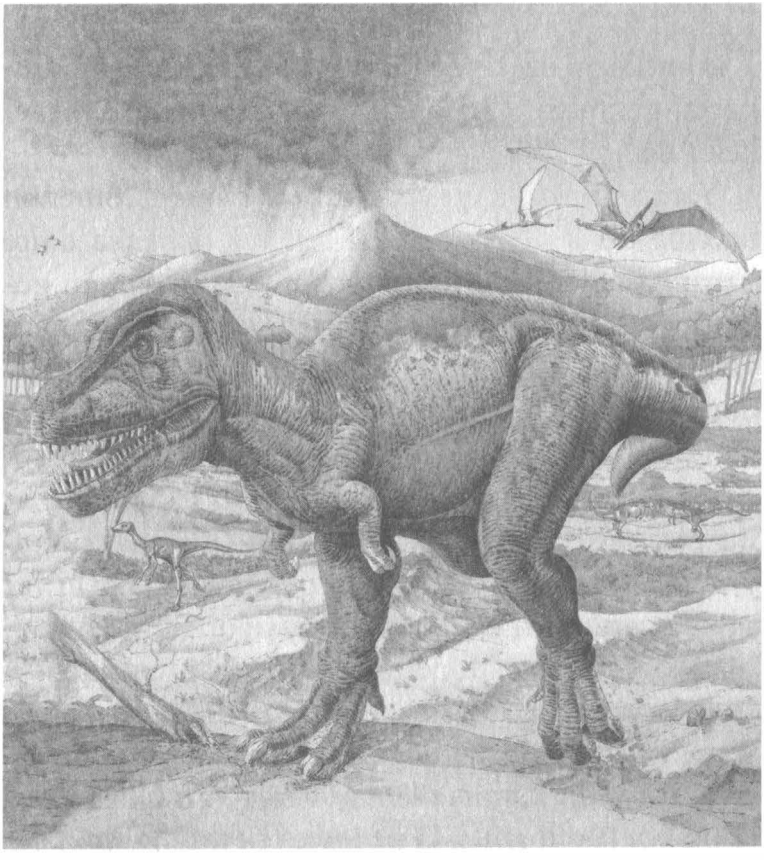
Challenger ise öne çıkarak bunun etçil bir dinozor olduğunu tüm kendine güveniyle dile getirdi. "Burada bu tür bir yaratıkla karşılaşmayı beklediğimi daha baştan söylemiştim zaten," diye eklemeden de edemedi.

O sırada yapılacak en iyi şeyin uyuyup dinlenerek keşfe ertesi gün devam etmek olacağı konusunda hemfikirdik. Elbette sırayla bir kişinin uyanık kalıp nöbet tutması şartıyla.

Sabah olduğunda, geceleyin bizi uykumuzdan uyandıran o korkunç çığlıkların kaynağını keşfetmemiz çok zor olmadı. *Iguanadon* düzlüğü, korkunç bir katliama sahne olmuştu. Başta, etrafın durumunu görünce çok sayıda hayvanın katledilmiş olduğunu sandık. Fakat kalıntıları daha yakından incelediğimizde etraftaki tüm kalıntıların, kendi-

sinden daha iri olmasa da şüphesiz çok daha yırtıcı olan bir yaratık tarafından paramparça edilmiş tek bir hantal *Iguanadon*'a ait olduğunu gördük.

Profesörler bir kez daha tartışmaya başladı. Ortak kanıları, yırtıcı, etçil yaratığın bir *Allosaurus* yahut *Megalosaurus* olduğunu yönündeydi.

X

Kalıntıların üzerinde bir şey Lord Roxton'un dikkatini çekmişti. "Iguanadon'un derisindeki bu lekeler nedir sizce?"

Yaratığın koyu gri, donuk derisinde, omuzun üzerine denk gelecek yerde tek bir kapkara daire vardı. Challenger, bunun bir zift lekesi olduğu görüşündeydi. "Bu plato, tabiatı gereği son derece volkanik. Ziftin burada serbest sıvı hâlinde varolduğuna ve bir şekilde yaratıkların üzerine bulaşmış olabileceğine şüphem yok. Çok daha önemli bir sorun ise burayı bu hâle getirmiş olan etçil canavar. Bu platonun sınırlı alanında, çoğu aşağıdaki dünyadan çoktan göçmüş türler olmak üzere belli bir sayıda canlı asırlardır birlikte yaşıyor. Şimdi bakın, böylesi uzun bir dönemde, kontrolsüzce çoğalan etçil yaratıkların besin stoklarını tüketerek ya et yeme alışkanlıklarını değiştirmek ya da açlıktan ölmek zorunda kalmış olacağı varsayılır. Görüyoruz ki bu böyle olmamış. O nedenle tek tahminimiz do-

ğanın dengesinin bu yırtıcı yaratıkların nüfusunu kısıtlayan bir tür güçle korunmuş olduğu. Bu yüzden, önceliklerimizden biri, bu gücün ne olduğunu ve nasıl işlediğini keşfetmek olmalı."

Summerlee ise tek önceliğimizin platodan bir iniş yolu bulmak olduğunu düşünüyordu. Öte yandan, hazır buradayken burayı daha kapsamlı bir şekilde incelemek hiç de fena olmazdı.

XI

Benim aklıma bir fikir geldi. Ağaçlara tırmanmada oldum olası becerikliydim. Tepemizdeki gingko ağacına tırmanmayı ve yukarıdan bakarak platonun bir taslağını çıkarmayı önerdim. Yol arkadaşlarım bu fikri sevinçle karşıladı. Elbette kolay olmayacaktı, ne de olsa ağaç dev gibiydi. Yine de şevkle işe girişti̇m.

Dikkatlice, ağır ağır tırmanıyordum ki bir noktada üzerine tünediğim dala dolanmış çalımsı bir bitkinin ardında bir yüz ilişti gözüme. Bu bir insan yüzüydü ya da en azından o güne dek gördüğüm herhangi bir maymun suratından çok daha insansıydı. Uzun, beyazca ve sivilcelerle leke lekeydi. Burun yassı, alt çene çıkıktı; çenenin etrafında da kıl kıl kaba bıyık ve sakal vardı. Kalın kaşlar altındaki gözleri vahşice parlıyordu; bana hırıltıyla bağırmak üzere ağzını açtığında gözüme kıvrımlı, sivri köpek dişleri çarptı. Bir an için kırmızımsı, kıllı bir vücut gördüm ve hemen sonra yaratık yaprakların arasında gözden kayboldu.

Korkmasına korkmuştum, ama bunun beni durdurmasına izin vermedim. Tırmanışımı sürdürerek tepeye ulaştım. Plato bütünüyle ayaklarımın altında uzanıyordu. Güneş batıda ufkun hemen üzerinde, hava da açıktı; bu sayede plato altımda bütünüyle seçiliyordu. Bu yükseklikten görüldüğü şekliyle elli kilometreye otuz kilometre büyüklüğünde, oval bir biçimi vardı. Şekli genel olarak sığ bir huni gibiydi; tüm kenarlar merkezde bulunan büyük bir göle doğru eğimliydi. Gölün çevresi on beş kilometre kadar vardı, akşam ışığında kenarlarındaki sık saz sıraları ve yer yer sarı kum yığınlarıyla kesilen yüzeyiyle yemyeşil ve çok güzel görünüyordu. Timsah olamayacak kadar iri, koyu renk birkaç canlı bu kum yığınlarının üzerine uzanmıştı.

Platonun bizim bulunduğumuz yanından merkezdeki göle doğru yer yer açıklıklarla benekli ağaçlık yamaçlar, sekiz ila dokuz kilometre boyunca uzanıyordu. Ayaklarımın hemen dibinde iguanodon düzlüğünü görebiliyordum; biraz daha ileride de ağaçların içinde *pterodactyl* bataklığı vardı. Öte yandan, plato son derece farklı özelliklere sahipti. O yanda dik bazalt kayalıklar göze çarpıyor, bunların da altında ağaçlık bir yamaç yer alıyordu. Dürbünümle baktığımda, bu kayaların dibinde, yerden epey bir yüksekte, mağara ağızları olduğunu tahmin ettiğim birtakım karanlık delikler görebiliyordum. Bunlardan birinin girişinde beyaz

bir şey titrekçe ışıldıyordu, fakat ne olduğunu seçemedim. Güneş batıp da etraf artık ayrıntıları seçemeyeceğim kadar karanlık bir hâl alıncaya dek oturup arazinin haritasını çıkarmakla uğraştım. Sonra koca ağacın dibinde hevesle beni beklemekte olan yoldaşlarımın yanına indim. Bir kerecik de olsa, keşif heyetimizin kahramanı bendim. Bunu tek başıma düşünmüş, tek başıma yapmıştım; bizleri körü körüne bilinmez tehlikeler içinde el yordamıyla aranmaktan kurtaracak taslak da işte buradaydı. Dostlarımın her biri içtenlikle elimi sıktı.

Elbette hemen yoldaşlarıma maymun adamdan bahsettim. Baştan beri bizi izlediğini hissettiğim yaratık bu olmalıydı. Bir açıklama yapabileceklerini umarak bilim adamlarımıza döndük.

Challenger hemen fikir yürüttü: "Güney Amerika'da 36 maymun türü bulunur ama hiçbiri de insansı maymun değildir. Fakat öyle görünüyor ki bu platoda böyle bir canlı mevcut. Üstelik Afrika veya Doğu ülkeleri dışında görülmeyen kıllı gorillerden de değil. Acaba maymuna mı daha yakın, insana mı? Eğer ikinci şık doğruysa o hâlde bu o ünlü 'eksik halka' olabilir."

Roxton ile ben birbirimize "Belki de eksik kalsa daha iyiydi!" dercesine bakarken Summerlee: "Madem haritamız da var, artık buradan gitmeye çalışalım," diye atıldı. O gece Kayıp Dünya'nın ha-

ritası üzerinde çalıştık. Sıra göle bir isim vermeye geldiğinde, bu şerefi bana verdiler.

"Gladys Gölü olsun," dedim.

"Ah gençlik işte!" diye gülümseyerek karşılık verdi Challenger.

Kim ne derse desin, bu kez kahraman bendim.

XII

Ağaç macerasından sonra hâlâ heyecan içindeydim, bir türlü uyuyamadım. Bir gezintiye çıkmaya karar verdim. Gezintimde bulgularımızı daha ileri götürebilecek bir şeyler ortaya çıkarabilirsem, Gladys'e şeref ve zaferle dönebilirdim. Kariyerimde yeni bir sayfa açılırdı. Kim bilir, savaş muhabiri bile olabilirdim!

Ne var ki kamptan ayrıldıktan sonra çok geçmeden pişman oldum. Ormanın içi, gece karanlığında, tek kelimeyle korkunçtu. Ağaçlar öyle sıklaştı ve yaprakları öyle geniş bir alana yayılmaya başladı ki ara ara ay ışığını hiç göremez oldum. Gözler loşluğa alıştıkça, insan ağaçların arasında karanlığın farklı dereceleri olduğunu öğreniyordu. Kimi ağaçlar az çok seçiliyordu, öte yandan bunların aralarında yanlarından geçerken dehşet içinde sindiğim, birer mağara ağzı gibi kapkaranlık yerler de vardı. Eziyet çeken *Iguanadon*'un çaresiz çığlığını, ormanın içinde yankılanan o tüyler ürpertici

haykırışı hatırladım. Aklıma bir de Lord John'un fenerinin ışığında bir anlığına gördüğüm o şişkin, siğilli, kanlı salyalara bulanmış o ağız geldi. Şimdi tam onun avlanma bölgesindeydim. Her an gölgelerin içinden fırlayıp üzerime atlayabilirdi.

Dönmeyi aklımdan geçirdiysem de gururum ağır bastı ve dereyi kendime rehber alarak yola devam ettim. Bu şekilde göle ulaştım. İlk gördüğüm şey beni hayrete düşürdü. Ulu ağacın tepesinden gördüğüm manzarayı anlatırken, uzaklarda bir yamacın yüzeyinde, mağara ağzı gibi görünen bir dizi koyu renk nokta görebildiğimi belirtmiştim. Şimdi, aynı yamaca baktığımda, her yönde ışık dolu daireler görüyordum; karanlıkta ilerleyen büyük bir yolcu gemisinin pencereleri gibi kıpkırmızı, belirgin parçacıklardı bunlar.

Armadillo benzeri iki yaratık su içmeye geldi. Bunları devasa bir geyik izledi. Az sonra hepsi birden aceleyle ortadan kayboldu. Bunun nedeni çok geçmeden belli oldu. Maple White'ın çizimlerinden tanıdık gelen canavar gibi bir yaratık yaklaşmaktaydı. Bu bir *Stegosaurus* olmalıydı; başka bir deyişle Challenger'ın, platodaki olağan dışı hayata dair gördüğü ilk işaret.

XIII

Stegosaurus'u gözlemlemiş olmanın tatminiyle, artık karargâhımıza dönmeye hazırdım. Dere boyundan yola koyuldum. Fakat arkamdan bir takım sesler geliyordu. Demek yaratığın biri peşime düşmüştü.

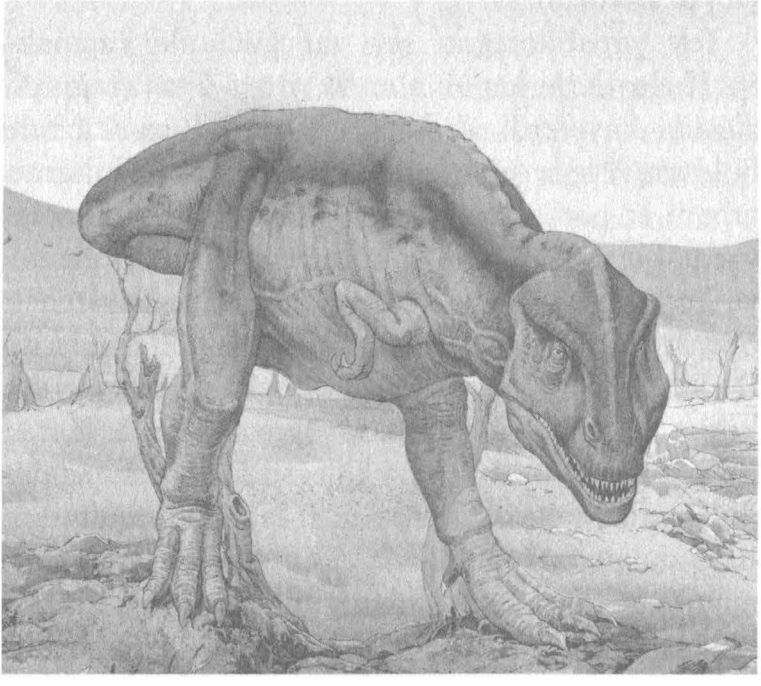
Bir anda onu gördüm. Kocaman bir gölge, berrak ay ışığının içine doğru sıçradı. Sıçradı diyorum, zira hayvan bir kanguru gibi –ön ayakları önünde havada dururken– güçlü arka bacakları üzerinde zıplayarak ilerlemişti. Boyut ve güç bakımından, âdeta iki ayak üstünde duran bir fil gibi muazzamdı; fakat hareketleri cüssesine rağmen son derece çevikti. Bir anlığına, onların zararsız olduğunu bildiğimden bir *Iguanadon* olmasını diledim; ne var ki –tüm cehaletimle bile– bunun bambaşka bir yaratık olduğuna kısa sürede emin olmuştum. Üç tırnaklı o koca otçulun narin başının aksine, bu hayvanın yüzü, bir kurbağanınkini andırıyordu. O vahşi çığlığı ve avını kovalamadaki gayreti beni

bunun dünyaya gelmiş en korkunç yaratıklardan, yani dev etçil dinozorlardan biri olduğuna ikna etti. Dev yaratık ilerledikçe ön ayakları üzerine inip aşağı yukarı her yirmi metrede bir burnunu toprağa yaklaştırıyordu. Benim izimi sürüyordu belli ki. Bazen bir anlığına şaşırıyor, sonra izi tekrar buluyor ve benim ilerlediğim yolda hızla, zıplaya zıplaya yol alıyordu.

Tek yapabileceğim şey var gücümle kaçmaktı. Hızla ilerlerken bir anda yer âdeta ayağımın altında kayıverdi ve kendimi bir çukurun içinde buldum. Neye uğradığımı şaşırmıştım. Çukurun tabanı et parçalarıyla kaplıydı. Yanımda kibritim vardı, bir tane çıkarıp yaktım ve etrafımı incelemeye koyuldum. Bu, insan eliyle yapılmış bir tuzak olmalıydı. Profesörlerin konuşmalarını hatırladım. Dediklerine bakılırsa, bu sürüngenler son derece korkunç olmakla birlikte epeyce akılsızdı. Zaten bu yüzden dünyanın geri kalanında şartlara uyum sağlayamamış, yok olmuşlardı. Biraz zorlandıysam da bundan kuvvet alarak çukurun dışına tırmanmayı başardım, başardığım gibi de karargâhımızın yolunu tuttum. Tam o esnada bir tüfek sesi duyuldu. Yoldaşlarımın başına bir şey gelmiş olmalıydı! Neler oluyordu?

Telaşla karargâha vardığımda, kamp yerinin derme çatma kapısını açık buldum. Eşyalarımız ortaya saçılmıştı. Ateşin küllerine yakın bir alan kor-

kunç bir kan gölüne dönmüştü. Dehşete düşmüştüm, aklımdan bin türlü korkunç senaryo geçse de tam olarak ne olmuş olabileceğini bir türlü kestiremiyordum. Artık yorgunluktan bitkin düşmüştüm. Uyumaya ve ertesi gün arkadaşlarımı aramaya karar verdim.

XIV

Roxton'un beni kuvvetle omuzlarımdan sarsışıyla uyandım. Korkunç bir tehlike altında olduğumuzu söylerek başımıza gelenlere dair konuşmaya fırsat olamadan, beni alelacele toparlanıp bir an önce oradan ayrılmaya ikna etti. Sıçraya sıçraya ilerleyerek bir fundalığa vardığımızda, dikenleri umursamadan oraya doğru koşturup beni de yanına çekerek çalıların içine daldı. "Tamamdır, burada güvendeyiz."

Bense sabırsızlanmaya başlamıştım. "Neler oluyor?" diye sordum. "Profesörler nerede? Ve kimden kaçıyoruz?"

"Maymun adamlar," diye haykırdı. "Korkunç, ne canavarlar ama! Aman sesini yükseltme, kulakları pek keskin, gözleri de öyle. Ama anladığım kadarıyla koku alma güçleri yok, o yüzden koklayarak izimizi sürebileceklerini sanmıyorum. Sen nerelerdeyin genç dostum?"

Birkaç cümleyle yaptıklarımı fısıldadım.

Dinozora ve düştüğüm çukura dair anlattıklarımı duyunca, "Pek fenaymış," dedi. "Fakat o maymun adamlar bizi yakalayıncaya dek ne gibi ihtimallerle karşı karşıya olduğumuza dair hiçbir fikrim yokmuş meğer."

"Nasıl oldu?" diye sordum.

"Sabahın erken saatleriydi. Bilge dostlarımız ancak uyanıyordu. Daha atışmaya başlamamışlardı bile! Aniden gökten maymun adamlar yağdı. Sayıları o kadar çoktu ki karanlığın içinde, başlarımızın üzerindeki koca ağacı iyiden iyiye doldurunca dek toplanmışlardı herhâlde. İçlerinden birini karnından vurdum, fakat biz daha olanları idrak edemeden hepimizi sırtüstü yere yapıştırmışlardı bile. Maymun dediğime bakma, ellerinde taşlar ve sopalar vardı, ayrıca birbirleriyle çabuk çabuk anlamsız laflarla konuşuyorlardı. Üstüne bir de ellerimizi sarmaşıklarla bağlayarak bitirdiler işlerini. Yani anlayacağın seyahatlerimde gördüğüm her tür hayvandan çok daha gelişmiş yaratıklar bunlar. Gelip etrafımıza çömeldiler. Yüzlerinde, soğukkanlı bir ifade gördüm. İri tipler, insan kadar iri ve çok daha kuvvetliler. Kızıl tüyleri altından fırlayan tuhaf, cam gibi gri gözleriyle öylece oturup zevkle seyrettiler bizi. Challenger'a ödlek denemez, biliyorsun, ama o bile yılgınlığa düştü. Ayağa kalkmayı başardı ve ne yapacaklarsa yapıp başladıkları işi bitirmeleri için bağırdı onlara."

"Eh, ne yaptılar peki?" Yoldaşımın, bir yandan keskin gözleriyle fıldır fıldır etrafa bakınıp eliyle horozu çekilmiş tüfeğini sıkı sıkı tutarken kulağıma fısıldadığı tuhaf hikâye beni esir almıştı.

"Hepsi birden hızlı hızlı bir şeyler konuşup duruyordu. Sonra içlerinden biri Challenger'ın arkasına geçti. Güleceksin ama, yemin ederim akraba olacak kadar benziyorlardı. Kendi gözlerimle görmesem inanmazdım. Şefleri olan bu yaşlı maymun adam, bir nevi Challenger'ın kızılıydı. O aynı boyunsuz tıknaz beden, geniş omuzlar, şişkin göğüs, o kocaman kıvrık kıvrık sakal, sorguç gibi kaşlar... Maymun adam, Challenger'ın yanında durup elini onun omuzuna koyduğunda, resim tamamlandı. Summerlee âdeta kendini kaybetti, gözünden yaşlar gelinceye kadar güldü. Maymun adamlar da gülüyorlardı, en azından o kıkırtı gibi sesleri çıkardılar. Sonra bizi ormanın içine sürüklemeye giriştiler. Fazla tehlikeli bulmuş olacaklar herhâlde ki eşyalara dokunmaktan kaçınıyorlardı, ama açıkta ne kadar yiyeceğimiz varsa hepsini aldılar. Bizi böğürtlen çalılarının içinden kestirme bir yoldan geçirdiklerinden, Summerlee ve ben yolda epey sert bir muameleye maruz kaldık; üzerimden belli oluyordur. Kendi postları kösele gibi tabii. Fakat Challenger'ın durumu iyiydi. Dördü onu omuz hizasında taşıdı, bir Roma İmparatoru gibiydi doğrusu."

Uzaklardan gelen tuhaf bir tıkırtı duyduk.

"Başladılar işte!" dedi yoldaşım, tüfeğini doldururken. "Hepsini doldur evlat, ne de olsa bu işten kaçış yok, öyle değil mi? Bu, heyecanlandıklarında çıkardıkları gürültü. Hâlâ duyabiliyor musun onları?"

"Çok uzaklarda."

"O küçük ekipten bir iş çıkmaz, ama tahminimce arama ekipleri ağaçlığın her yanına yayılmıştır. Her neyse, sana talihsiz hikâyemi anlatıyordum. Bizi, uçurumun kenarına yakın kocaman bir ağaçlığın içinde, dallar ve yapraklardan yapılma bin kadar kulübeden oluşan kasabalarına götürdüler. Buradan beş ya da altı kilometre ötede. Bizi bağladılar. Benimkini halleden ustalıkla düğüm atabiliyordu. Sonra yanı başımızda elinde sopası bize bekçilik yapan dev bir maymun adamla sırtüstü, ağacın birinin altında öylece yattık. Biz derken Summerlee ve kendimi kastediyorum. İhtiyar Challenger bir ağacın tepesinde, ananas yiyip keyif sürüyordu. Kabul etmeliyim ki bize biraz meyve getirmeyi başardı ve bizzat kendi elleriyle bağlarımızı gevşetti. Onu ağacın tepesinde ikiz kardeşiyle sıkı fıkı eğlenirken görseydin eminim gülümserdin; fakat tahmin edebileceğin gibi o sırada pek gülecek hâlde değildik. Belli sınırlar dâhilinde, onun istediğini yapmasına izin vermeye meyilliydiler, fakat bize gelince tutumları sertti. Senin serbest olduğu-

nu ve belgelerimizin senin elinde olduğunu bilmek yegâne avuntumuzdu.

Bak şimdi genç dostum, seni asıl şaşırtacak şeyi söyleyeceğim. İnsanlara dair, ateş, tuzak ve benzeri işaretler gördüğünü söylüyorsun. İşte biz o yerlileri bizzat gördük. Zavallı, ufak tefek tipler. Öyle görünüyor ki bu platonun öte yanını insanlar tutmuş, bu yanınıysa maymun adamlar. Ve her ikisi arasında bitmek bilmeyen kanlı bir mücadele söz konusu. Maymun adamlar oracıkta, gözlerimizin önünde yerlilerden birkaçını alt etti. Bu kadarı Challenger'a bile yetmişti. Fırsat kollayıp elime geçen ilk olanakta kaçtım."

XV

Ben bir yandan bu duyduklarımı hazmetmeye çalışırken, ilerlemeye devam ederek maymun adamların köyüne varmıştık. Önümüzde, kayalığın hemen kıyısına dek yeşil çimenler ve eğrelti otlarıyla kaplı geniş, açık bir alan uzanıyordu. Bu açıklığın çevresinde dalları arasına tuhaf kulübeler inşa edilmiş, yarım daire şeklinde sıralanmış ağaçlar bulunuyordu. Bu kulübelerin kapılarına ve ağaçların dallarına, kabilenin dişileri ve yavruları olduklarını tahmin ettiğim bir maymun kalabalığı doluşmuştu. Açıklıkta, uçurumun kenarına yakın bir noktada, bu yaratıkların yüz kadarı toplanmıştı. Birçoğu muazzam bir irilikteydi, her biri de gözüme korkunç görünüyordu. Aralarında belli ki bir tür düzen söz konusuydu; sırayı bozmaya hiçbiri yeltenmiyordu. Önlerinde, ufak bir grup yerli duruyordu; ufak tefek, pürüzsüz tenli tiplerdi, ciltleri kuvvetli güneş ışığında ışıl ışıldı. Yanlarında, dehşet ve keder içinde, bir deri bir kemik Profesör Summerlee duruyordu.

Bu hüzünlü esir grubunun önünde ve etrafında, onları yakından izleyen ve herhangi bir kaçışı imkânsız kılan çok sayıda maymun adam yerlerini almışlardı. Bir de uçurumun kenarına yakın bir yerde tüm diğerlerinden ayrı iki kişi duruyordu. Görünüşleri öyle tuhaftı ki başka koşullar altında olsa son derece gülünç bir manzara olabilirdi. Bunlardan biri yoldaşımız Profesör Challenger'dı. Ceketinden geriye kalanlar hâlâ şerit şerit omuzlarından sarkıyor, o ihtişamlı sakalı, geniş göğsünü kaplayan kapkara düğümlere karışıyordu. Şapkasını kaybetmişti, seyahatimiz sırasında epey uzamış olan saçları delice bir dağınıklıkla uçuşuyordu. Görünen o ki tek bir gün onu çağdaş uygarlığın seçkin bir bireyinden en çaresiz yabaniye çevirmişti. Yanında maymun adamların kralı duruyordu. Saçının başının siyah değil de kızıl tonlarında olması dışında, her yönüyle –tıpkı Lord John'un dediği gibi– bizim Profesör'ün aynısıydı. Aynı geniş yapı, aynı hantal omuzlar, kolların aynı öne sarkışı, göğüs kıllarına karışan o aynı fırça gibi sakal...

Maymun adamlardan ikisi gruptaki yerlilerden birini yakalayıp uçurumun kıyısına doğru sürükledi. Kral elini kaldırarak işaret verdi. Adamı aya-

ğından ve kolundan yakalayıp korkunç bir kuvvetle üç kez ileri geri savurdular ve zavallının işini bitirdiler. Adam gözden kaybolurken, muhafızlar dışında tüm kalabalık toplandı ve uzun bir sessizlik yaşandı; bunu ise çılgın bir memnuniyet çığlığı bozdu. Maymun adamlar uzun kıllı kollarını havada sallayarak ve sevinçle uluyarak hoplayıp zıpladı. Sonra kenardan tekrar geriye çekildiler, bir kez daha sıraya dizildiler ve bir sonraki kurbanı beklemeye koyuldular.

Bu kez sıra Summerlee'deydi. Muhafızlarından ikisi onu bileklerinden tutup vahşice öne çekti. İnce yapısı ve uzun uzuvları mücadele veriyor, tüm bedeni çırpınıyordu. Challenger, krala dönmüş ellerini çılgınca önünde sallıyordu. Yalvarıyor, yakarıyor, yoldaşının hayatını bağışlamaları için merhamet diliyordu. Maymun adam onu kabaca yana itti ve başını salladı. Ve bu, dünya üzerinde yapacağı son bilinçli hareket oldu. Lord John'un tüfeği patladı ve kral karman çorman, kızıl, iri bir kütle hâlinde yere yığıldı.

"Ortalarına doğru ateş et! Ateş et evlat! Ateş et!" diye bağırdı yoldaşım.

En sıradan insanın ruhunda bile tuhaf, bilinmeyen derinlikler vardır. Ben tabiatım gereği yumuşak kalpliyimdir, birçok kez de yaralanmış bir yaban tavşanının çığlığıyla gözlerimin sulanmışlığı vardır. Ne var ki vahşice bir kararlılık beni ele geçirdi ve

savaşa katıldım o anda. Summerlee'yi tutan muhafızların ikisi de düşmüştü, Profesör'ün kendisiyse şaşkınlık içerisinde, serbest olduğunu idrak etmekten aciz, sendeliyordu. Maymun adamlar şaşkınlık içinde koşuşuyor, hayret içinde bu saldırının nereden çıktığını kavramaya çalışıyorlardı.

Ellerini sallıyor, el hareketleri yapıyor, çığlıklar atıyor ve düşmüş arkadaşlarına takılıp düşüyorlardı. Sonra ani bir dürtüyle hep birden uluyan bir kalabalık hâlinde ağaçlara sığınmaya giderek can çekişen arkadaşlarını orada bıraktılar. Esirler de o an için açıklığın orta yerinde bir başlarına kalmışlardı.

Challenger kıvrak zekâsıyla olayı hemen kavramıştı. Sersemlemiş Summerlee'yi kolundan kaptı ve ikisi birlikte bize doğru koşmaya başladılar. Biz de arkadaşlarımızla buluşmak üzere açıklığa koştuk ve ellerine birer tüfek tutuşturduk. Fakat Summerlee'nin gücü tükenmişti. Öte yandan maymun adamlar kendilerine gelmeye başlamıştı bile. Çalıların arasından fırlayıp yolumuzu kesmeleri mümkündü. Challenger ve ben, Summerlee'yi birer kolundan tutup aramızda sürükleyerek ilerliyorduk, Lord John da geri çekilme hattımızı kolluyordu. Aşağı yukarı bir buçuk kilometre sonra takipleri hız kesti. Nihayet kampa ulaştığımızda geriye dönüp baktık ve yalnız olduğumuza ikna olduk. Ne var ki yanılıyorduk.

Kampımızın dikenli çalılardan kapısını ancak kapatmış, kendimizi içerideki açık alana atmıştık ki girişin dışından önce pıtır pıtır ayak sesleri, sonra da cılız, ağlamaklı bir haykırış duyduk. Lord Roxton tüfeği elinde öne atıldı ve kapıyı iterek açtı. Hayatta kalan dört yerlinin bezgin yüzleriyle karşılaştık. Korkudan tir tir titriyor, öte yandan onları korumamız altına almamız için yakarıyorlardı. İçlerinden biri, ellerini sallaya sallaya etraflarını kuşatan ormanlık alana işaret ederek, anladığımız kadarıyla buraların tehlike dolu olduğunu ima etti. Sonra ileri atılarak kollarını Lord John'un bacaklarına dolayıp başını yasladı.

"İşe bak!" diye haykırdı Lord John, şaşkınlıkla bıyığını sıvazlayarak. "Bu insanlarla ne yapacağız? Haydi ayağa kalk dostum."

Summerlee "Güvende olduklarına emin olmalıyız," dedi. "Bu arada eklemeliyim ki bizi ölümün pençesinden kurtardınız. Çok iyi iş çıkardınız!"

"Gerçekten de öyle, bravo doğrusu!" diye bağırdı Challenger. "Bravo! Sadece birer birey olarak bizler değil, bütünüyle tüm Avrupa bilim âlemi olarak, yaptıklarınız için sizlere derin bir minnet borçluyuz. Profesör Summerlee ve benim ortadan kayboluşumuzun modern zooloji tarihinde kayda değer bir boşluk bırakacağını belirtmekte tereddüt etmiyorum."

O babacan gülümsemesiyle bize bakarken yüzü sevinçle parlıyordu, fakat Avrupa bilim âlemi bu

nadide üyesini karmakarışık, dağınık saçları, çıplak göğsü ve paçavraya dönmüş giysileri içinde görse şüphesiz şaşkına dönerdi. Yerli, başını kaldırıp ona baktı ve hafif bir çığlıktan sonra korku içinde yere yapışarak Lord John'un bacağına tutundu.

"Korkma dostum," dedi Lord John. "Senin görünüşüne tahammül edemiyor, Challenger!" diyerek güldü.

"Teessüf ederim efendim!" diye çıkıştı Profesör.

"Eh, eğer krala bu kadar benzemeseydin..."

"Aman! Lord John Roxton, neler diyorsunuz!"

"Eh, doğruya doğru."

"Rica ederim konuyu değiştirelim efendim. Yanıtlamamız gereken soru, bu yerlilerle ne yapacağımız. En mantıklı şey onlara evlerine dek eşlik etmek olurdu, tabii evlerinin nerede olduğunu bilseydik."

"O konuda sorun yok," dedim. "Merkezdeki gölün öbür yanındaki mağaralarda yaşıyorlar."

"Genç dostumuz nerede yaşadıklarını biliyormuş. Orası epey uzaktır diye tahmin ediyorum."

"Otuz kilometre kadar," dedim.

Summerlee homurdandı.

"Şahsen ben oraya kadar asla gidemem. O yaratıkların ulumalarını hâlâ duyabildiğime eminim."

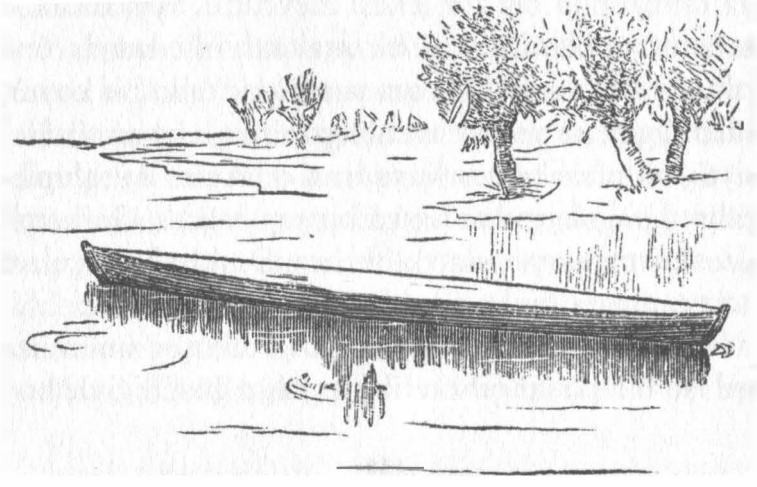
O konuşurken maymun adamların ormanın derinliklerinden gelen çığlıklarını işittik. Yerlilerden bir kez daha cılız bir korku iniltisi yükseldi.

"Harekete geçmeli ve hızlı hareket etmeliyiz!" dedi Lord John. "Sen Summerlee'ye yardım et evlat. Bu yerliler de eşyaları taşımaya yardım ederler. Haydi geç olmadan hemen kaçalım buradan."

Yarım saatten kısa bir sürede fundalığın içindeki sığınağımıza ulaşıp saklanmıştık bile. Gün boyunca, maymun adamların eski kampımızın civarından gelen heyecan dolu çığlıklarını duyduysak da hiçbiri bulunduğumuz tarafa gelmedi ve hepimiz derin, uzun bir uyku çektik.

XVI

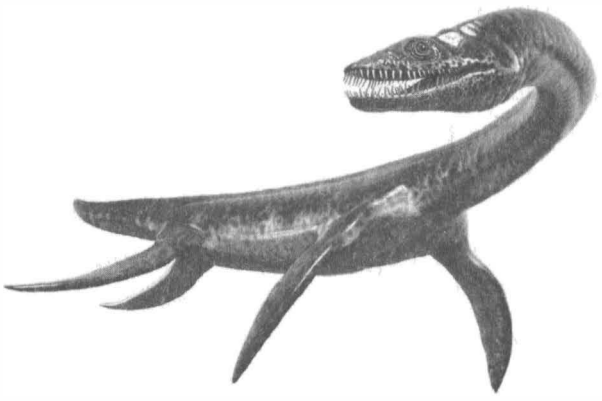
Ertesi gün, su getirmek için kamptan ayrılan yerlilerden birinin cansız bedeniyle karşılaştığımızda, hâlâ tehlikede olduğumuzu kabul etmek zorunda kaldık ve kampımızı daha güvenli bir bölgeye taşımaya karar verdik. Yerli dostlarımızın da yardımıyla eşyalarımızı toparlayıp sırtlandık ve yerli şefin önderliğinde yola düştük. Uzun bir yürüyüşten sonra göle vardığımızda suyun yüzeyine dağılmış kanolarla karşılaştık. Yerlilerin oluşturduğu bir

kano filosuydu bu. Filodaki, şeflerini bekleyen yerliler geri dönme ve maymun adamlardan kaçma taraftarıydı. Ne var ki bu eninde sonunda yaşanılması kaçınılmaz bir savaşı ertelemekten başka bir şey değildi. Belli ki şef de savaşma taraftarıydı, hele de bizden alacakları güçle bunun ellerine geçecek en iyi fırsat olabileceğini düşünüyordu. Elbette konuşmalarını anlayamıyorduk, fakat el kol işaretlerinden, seslerinin tonlamalarından, şefin, adamlarına "Er ya da geç olacak," manasında bir şeyler dediğine kanaat getirmiştik. Sonunda yerliler de ikna oldu.

O gün artık çok geç olmuştu, geceyi orada geçirmeye ve ertesi gün atağa geçmeye karar verildi. Dört bir yanda yerlilerin yaktıkları ateşler ışıldıyordu. Kimileri ormanın içine dalıp gözden kaybolmuş, sonra da önlerinde genç bir Iguanadon sürerek geri dönmüşlerdi. Daha önce gördüklerimiz gibi, bunun da omuzunda bir zift lekesi mevcuttu. İşte ancak o zaman, yerlilerden biri bir mal sahibi edasıyla öne çıkınca anladık ki bu koca yaratıklar tıpkı bir koyun sürüsü gibi bu yerlilerin ehlileştirilmiş hayvan sürüleriydi, aklımızı bunca karıştıran o lekeler de sahiplerinin damgalarından başka bir şey değildi. Görkemli uzuvlarına karşın ufacık bir beyne sahip bu otçul ve aciz canlıları, bir çocuk bile idare edebiliyordu.

Karada gördüğümüz herhangi bir şey önümüze ışıl ışıl bir çarşaf gibi serilmiş gölün güzelliğiyle boy

ölçüşemezdi. Pırıl pırıl yüzeyi ara ara tuhaf yaşam belirtileriyle kıpırdanıyordu. Bir ara gözümüze yüzeyi delen yılan gibi boyunlar ve başlar ilişti. Ne muhteşem bir varlıkla karşı karşıya olduğumuzu ancak bu yaratıklardan biri karaya çıkınca anladık. Summerlee "Bu bir *Plesiosaurus*!" diye haykırdı. "Bunu görecek kadar da yaşadım ya! Biz bu dünyaya gelmiş en şanslı zoologlarız sevgili dostum Challenger!"

Sabahın ilk ışıklarıyla kamp alanımız hareketlenmeye başladı, bir saat sonra da heyecanla beklenen seferimiz için yola koyulduk. Geceleyin mağaralardan gelip aramıza katılan yeni yerlilerle ordumuz epey kalabalıklaşmıştı, dört ya da beş yüz kişiye ulaşmış olmalıydık. Ormanın kıyısına vardığımızda birlikler, okçular ve mızrakçılardan oluşan uzun bir sıra düzenine geçtiler. Roxton ve Summerlee sağ yana konuşlandı, Challenger ve ben de sola geçtik.

Düşmanımızı çok uzun süre beklemek zorunda kalmadık. Aniden, çığlıklar atarak ormanın kıyısından ellerinde sopalar ve taşlarla fırlayan maymun adamlar, yerlilerin oluşturduğu sıranın ortasına dalıverdiler. Bu cesurca olsa da budalaca bir hareketti, zira maymun adamlar kuvvetli olsa da yerlilerin çevikliğine sahip değildi. Yerlilerin okları o vahşi bedenlerine birbiri ardına saplanıyordu.

Ağaçların arasına vardığımızda işler daha da ölümcül bir hâl aldı. Ormana girişimizi takiben bir saat kadar boyunca kendimizi zar zor koruyabildiğimiz çaresiz bir mücadele sürdü gitti. Yaratıkların sopaları korkunç darbelerle yerlilerin bedenlerine iniyordu. Summerlee az kalsın böylesi bir darbeyle ölüp gidecekti, neyse ki yerlilerden biri imdadına yetişip onu kurtardı. Öte yandan etrafımızdaki ağaçların tepelerine tünemiş maymun adamlar kuvvetle bize sopalar fırlatıyor, yer yer de bizzat o koca bedenleriyle üzerimize atılıyorlardı. Yerliler dağılmaya başladıklarında onlara arka çıkarak yardımcı olduk. Şeflerinin onları toparlayıp yönlendirmesiyle de öyle bir hücuma geçtiler ki bu sefer maymun adamlar gerilemeye başladı. Bizler de bir kez daha tüm gücümüzle silahlarımıza sarıldık. Ve nihayet, bir anda maymun adamlar tümüyle telaşa kapıldılar ve böylece yerlilere boyun eğmekten başka şansları kalmadı. O kocaman yaratıklar, çığlıklar atıp uluyarak kaçışmaya başladılar.

XVII

İşte böylece nesillerdir süren bir mücadele o gün sona ermiş, platodaki insanlar hayvan adamlara üstün gelmişti.

"Savaş buraya kadarmış! Zafer!" diye haykırdı Lord John.

Challenger'ın gözleri heyecanla parlıyordu: "Tarihin akışını belirleyen muharabelerden birine tanık olduk. Bir milletin diğerini yenmesi nedir ki? Nihayetinde tümüyle manasızdır. O savaşların her biri aynı neticeye varır. Fakat, o eski çağlarda, mağara adamlarının kendilerini kaplanlara karşı koruduğu, hayvanlara üstün geldikleri zamanlardaki o ilkel savaşlar... İşte manalı zaferler asıl onlardır. Olaylar öyle gelişti ki böyle bir mücadeleye tanık olmakla kalmadık, bu zaferin kazanılmasında katkımız da oldu. Artık bu platoda insan hüküm sürecektir."

Bu zafer bizim için başka açılardan da önemliydi. Bu sayede karargâhımıza geri dönüp öteberimi-

ze ulaştık ve tekrar Zambo'yla iletişim kurabildik. Zavallı Zambo, olayları uzaktan görebildiği kadarıyla takip etmiş, uçurumdan birbiri ardına düşen maymun adamları gözleriyle görmüş ve bütünüyle dehşete düşmüştü. "Haydi efendiler haydi," diye seslendi bize. "Orada kalırsanız sonunda şeytan gelip sizi bulacak."

"Hakkı var," dedi Summerlee. "Amacımızı fazlasıyla aştık. Sözünü tutma vakti geldi Challenger, artık tüm gücünü bizi bu korkunç ülkeden kurtarıp medeniyete ulaştırmaya adamalısın."

XVIII

Yerliler gerçekten de savaşın sonunda platoda hâkimiyeti sağlamıştı, biz de böylece tehlikenin ve korkunun sona erdiğine inanmıştık. *Iguanadon*ları evcilleştirip sürüler hâlinde sahiplendiklerini görerek, ilkel savunma gereçleriyle de olsa platoda mutlak üstünlük elde ettiklerine kanaat getirmiştik. Ne var ki, çok geçmeden durumun böyle olmadığını, yeni tehlikelerin her an pusuda beklediğini öğrendik. Yerlilerin mağaralarına yakın bir yerde kamp kuruşumuzun üçüncü gününde felaket kendini gösterdi. Challenger ve Summerlee o gün birlikte göle gitmişti, Lord John ve ben kampta kalmıştık. Birden binlerce ağızdan telaşlı çığlıklar yükselmeye başladı. Yerliler dört bir yanımızda korkuyla kaçışıyordu. Ne olduğunu hemen anlayamasak da ikimiz birden savunmaya geçtik. Ve bir anda, yakınlardaki bir ağaç sırasının ardından on–on beş yerli koşa koşa, çığlıklar atarak fırladı. Peşlerinden de karargâhımızı yerle bir eden ve bir başıma çıktığım

gezintide beni kovalayan o yaratıklardan ikisi geliyordu. Biçimleriyle korkunç birer kurbağayı andırıyor, sıçraya sıçraya ilerliyorlardı. Bununla birlikte olabilecek en iri filden daha da büyük birer gövdeye sahiplerdi. Acımasızca yerlilere saldırıyorlar, zavallı yerlilerse çaresizce haykırarak düşüyorlardı. Tüfeklerimizi kavrayıp yardımlarına koştuk. Ne var ki yardımımız hiçbir fayda sağlamadığı gibi bizi de aynı tehlikeye maruz bırakmış oldu. Fakat yirminci yüzyılın kurşunlarının çaresiz kaldığı yerde, imdadımıza yerlilerin zehirli okları yetişti. Okçu tek bir kişi olsa, okları şüphesiz etkisiz kalırdı. Şansımıza, yaratıklar peşimizden koşarken tepedeki mağaralarındaki yerlilerin dört bir yandan gelen oklarına maruz kaldılar ve hantalca yere yığıldılar. Yerliler bunun üzerine bağıra bağıra mağaralarından indiler ve bir zafer dansı tutturdular.

Bu arada aklıma takılan küçük bir olay oldu. Bir gün gezine gezine eski kampımıza gitmiştim. Dönüş yolunda da Lord Roxton'la karşılaştım. Burada ne yaptığını sorduğumda, hiç de huyu olmayan bir aksilikle geçiştirdi, Challenger için bir *pterodactyl* yumurtası almak istediğine dair bir şeyler geveledi. Öte yandan Challenger'ın davranışları daha da şüpheliydi. Sık sık ortadan kayboluyordu. Tek umudumuz, platodan inişimizi sağlamak için bir plan üzerinde çalışıyor olmasıydı.

Zaten artık bütün derdimiz buydu. Seferimiz amacına ulaşmıştı, ne var ki platodan inemiyor, eve dönemiyorduk. Yerlilerin platodan iniş yolunu bildiği apaçık ortadaydı. Fakat anladığımız kadarıyla orada onlarla kalmamızı istiyorlar, başka her konuda dostumuz olsalar da iniş yolunu bizimle paylaşmıyorlardı. Ne kadar yalvardık yakardıysak da işe yaramamıştı.

Bir gün, bizim vaktiyle maymun adamların elinden kurtardığımız, yerlileri onlarla savaşmaya ikna eden genç şef gizlice bana sokuldu. Yaşlarımız yakın olduğundan olsa gerek, baştan beri kafilemiz içinden en çok bana yakınlık göstermişti. Hareketlerinden bize minnettar olduğunu ve buradan ayrılmayı, evimize dönmeyi ne denli istediğimizi bildiğini seziyordum. Bu tahminim doğru çıktı. Usulca öteki yerliler görmeden elime ağaç kabuğuna çizilmiş bir kroki sıkıştırdı. İniş yoluydu bu – mağaralardan

birinin içinde aşağıya inen bir oluk bulunuyordu demek! Ona teşekkür edip yolun doğruluğunu teyit ettikten sonra gidip eşyalarımızı topladık ve inişe geçtik. Bu arada eşyalarımızın arasında Challenger'ın bir türlü ne olduğunu söylemeye yanaşmadığı, ağır mı ağır, dev gibi bir kutu da vardı. Üstelemediysem de merakım uyanmıştı. Bunun ne olduğunu Londra'ya varınca öğrenebilmeyi umuyordum.

XIX

İşte böylece bizi önce Amazon Nehri'ne, oradan transatlantik gemimize, onunla da İngiltere'ye ulaştıracak yolculuğumuza çıktık. Gözlerimiz inanılmaz şeyler görmüş, ruhlarımız katlandıklarımızla olgunlaşmıştı. Her birimiz kendi çapında daha iyi, daha derin bir insanız artık.

Bu arada seferimiz süresince, maceralarımızı yazıya döküp Zambo üzerinden İngiltere'ye, gazetedeki Yazı İşleri Müdürüm McArdle'a göndermekten vazgeçmemiştim. Ama bırakın bunların memleketimizde uyandırdığı yankıdan haberdar olmayı, mektupların adresine ulaşıp ulaşmadığına dair bile hiçbir fikrim yoktu. McArdle da ayrıntıları biz bizzat paylaşma olanağı buluncaya dek gizli tutmakla birlikte, seferimizin başarısına işaret eden birtakım yazılar yayınlamıştı. İngiltere'ye varıp sadece bilim dünyasından değil, halktan kişilerin de bize soru üstüne soru sormak üzere sabırsız olduğunu keşfedince şaşırdık tabii. Fakat Zooloji

Enstitüsü'nün üyeleriyle bir araya gelmeden önce kimseye bir bilgi vermeme konusunda aramızda anlaşmıştık. Böylece gelişimizin ikinci gününün akşamına ayarlanmış toplantıda buluşmak ve öncesinde ilk günümüzü şahsi işlerimizle ilgilenerek geçirmek üzere dağıldık.

Toplantıyı anlatmaya nereden başlayabilirim ki? Belki de en iyisi ertesi gün gazetede yayınlanan yazıdan alıntı yapmak olacaktır:

Geçtiğimiz yıl Profesör Challenger'ın iddialarını sınamak için Güney Amerika'ya gönderilen inceleme heyetinin raporunu dinlemek üzere Zooloji Enstitüsü'nün uzun zamandır beklenen toplantısı gerçekleştirildi. Toplantı salonu tıklım tıklım doluydu. Salona giremeyenler enstitünün çevresine yığılmış, çevre sokakları doldurmuşlardı. Tahminlere göre kâşifleri beş bin kişilik bir kalabalık bekliyordu.

Gezginlerimiz, iddialarına göre katlandıkları güçlüklerin izlerini taşıyor görünüyorlardı. Profesör Summerlee daha bir sakin, Lord Roxton daha zayıftı; Profesör Challenger'ın o meşhur sakalı daha bile sıklaşmıştı. Basından temsilcimiz E.D. Malone'u tam formunda bulduk! Hepsi de genel olarak iyi görünüyorlardı.

Oturum başkanının giriş konuşması ve takdimini takiben, seferlerini anlatmak üzere Profesör Summerlee

heyeti temsilen ayağa kalktı. Bu, dinleyiciler arasında bir heyecan dalgasıyla karşılandı. Seyahatlerinin çıkış hedefini tanımlayıp dostu Profesör Challenger'ı överek başladı konuşmasına. Challenger'ın, doğruluğuna artık bizzat tanık olmuş olduğu iddiaları karşısında bir zamanlar sergilediği kuşkucu tutum için özür diledikten sonra, bu inanılmaz platonun tam yerini belirtmekten kaçınarak yolculuklarını anlatmaya başladı.

Dinleyicileri karşılaştıkları güçlükler ve bunların üstesinden gelme çabalarının öyküsüyle büyüleyip, o ilginç ülkenin hem korkunç hem de hayran edici özelliklerini aktarmaya girişti. Platodaki muhteşem hayvanları, kuşları, böcek ve bitkileri uzun uzun anlatsa da halkın ilgisini en çok çeken o en iri yaratıklar, özellikle de nesillerinin uzun zaman önce tükendiği kabul edilen dev varlıklar oldu. Anlattıklarına göre plato, kimileri Erken Jura kadar eski dönemlere ait tarih öncesi canlılar bakımından son derece zengindi. Stegosaurus, Iguanadon ve pterodactyllere dair gözlem ve maceraları dinleyicileri şaşkına çevirirken, korkunç etçil dinozorları anlattığında halk büsbütün dehşete düştü. Son olarak da yerlilerden ve olağanüstü bir insansı maymun kabilesinden bahsederek, bunların bilimum kuramlarda 'eksik halka' diye adlandırılan canlılara bilinen herhangi bir türden daha yakın olduğunu ekledi.

Toplantının tebrik ve teşekkürlerle bu noktada sonlanacağını sanıyorduk. Fakat çok geçmeden kalabalık-

tan bir itiraz yükseldi. Dinleyiciler arasından bir bilim adamı, anlatılanların hiçbirinin doğruluğunun bilimsel olarak kanıtlanamayacağını söylüyordu. Challenger "Peki ya fotoğraflar?" diye sordu.

"Hiçbir fotoğraf bir şeye inanmamızı sağlayamaz. Sahte olabilirler."

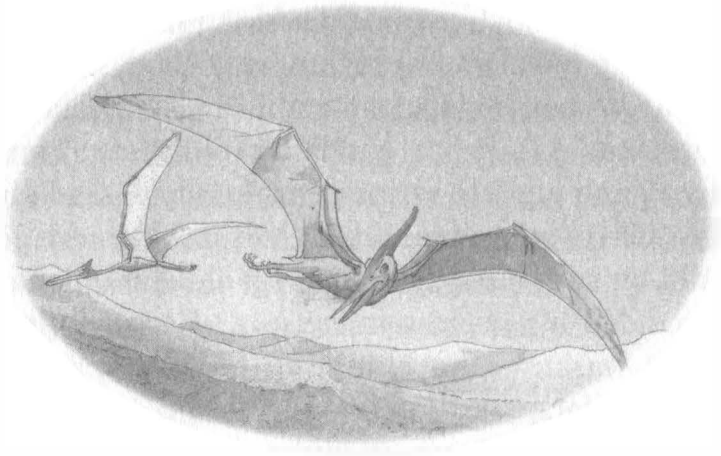
"Peki ya anlattıklarımızdan birini gözlerinizle görseniz?"

"Elbette bunu kabul ederim."

Bunun üzerine Profesör Challenger eliyle bir işaret yaptı ve iki kişi devasa bir kutuyu kürsünün yanına taşıdı. Seyirciler nefeslerini tutmuş, çıt çıkarmıyorlardı. Challenger kutunun kapağını açtı ve parmaklarını şakırdatarak içerideki bir şeye "Haydi çık bakalım," diye seslendi. Bir an sonra, tangır tungur seslerle, korkunç, felaket bir yaratık kutunun içinden çıkıp tepesine tünedi. Yaratığın son derece ürkütücü bir yüzü ve ufacık iki kırmızı gözü vardı. Seyirciler ürkmüş, biri bir çığlık koparmış, aralarında bir telaş baş göstermişti. Bu arada yaratık havalanıp yüksek tavanlı salonda uçarak daireler çizmeye başladı. Balkon koltuklarında oturan insanların çığlıkları yaratığı iyice korkutup heyecanlandırdı. Giderek daha hızlı uçmaya, avizelere çarpmaya oraya buraya vurmaya koyuldu. Tam o sırada Challenger'ın gözüne arka kısımda açık, geniş bir pencere ilişmiş olacak ki, "Pencere! Birisi şu pencereyi kapatsın!'" diye bağırdı. Ne var ki uyarısında çok

geç kalmıştı. Yaratık duvarlara çarpa çarpa pencereye yöneldi ve çıkıp uçtu gitti.

Kalabalık heyecanla kendinden geçmişti. Kürsüye akın edip dört gezgini omuzlar üzerine alıp sokağa taşıdılar. Coşkulu kutlamalar tezahüratlar eşliğinde gece yarısına kadar devam etti.

XX

Görevimizi böylece tamamladıktan sonra artık ne zamandır hayalini kurduğum anı, Gladys'in karşısına çıkışımı nihayet anlatabilirim. Ah Gladys! Mizacında bir parça gaddarlık olduğunu, onun buyruğunu gururla yerine getirirken bile, sevdiğini olası bir ölüme ve nice tehlikelere sürüklemeye gönüllü bir sevginin, yalan bir sevgi olduğunu daha o zamandan hiç mi hissetmemiştim? Karşıma çıkan sahne, kuşkusuz hayatımın en tatsız sürpriziydi. Kısaca anlatayım:

Seyahatimiz süresince ondan hiçbir haber alamamıştım. Dolayısıyla evlerine vardığımda korku içindeydim; iyi miydi, hayatta mıydı, neler oluyordu? Kapıyı açtığında ellerine sarılıp adını haykırdım. "Gladys! Ben geldim!" Fakat onu hatırladığımdan farklı bulmuştum. Gözlerindeki ifade, sert bakışları, kenetli dudakları bana tanıdık gelmedi. Ellerini hızla geri çekti. Şaşırmıştım. "Gladys! Sen Gladys Hungerton değil misin?"

"Hayır. Ben Gladys Potts. İzin ver de seni kocamla tanıştırayım."

Ne tuhaf şey şu hayat! Bir anda kendimi ufak tefek kızıl saçlı bir adamla el sıkışırken buldum.

"Evimizi düzene kadar babam burada kalmamıza izin veriyor," dedi Gladys.

"Sana mektup yazıp durumu anlatmıştım. Eline geçmedi herhâlde. Üzgünüm. Ama herhâlde beni burada bırakıp dünyanın öbür ucuna gittiğine göre hislerin çok da derin olamazdı zaten."

Diyecek bir söz bulamıyordum. "Eh, ben gideyim artık," diyerek uzaklaşacak oldum. Fakat oradan ayrılmadan önce Gladys'in kocasına bir soru sormadan da edemedim: "Affedersiniz, nasıl başardınız bunu? Gizli bir hazine mi buldunuz? Korsanları mı yendiniz? Sahi, mesleğiniz nedir?"

"Hiçbiri. Bir avukatın yanında kâtibim."

"İyi geceler!" diyerek oradan ayrıldım. İçimde öfke, kahkaha ve acı hep bir arada fokur fokur kaynıyordu.

XXI

Bütün bunlar bizi son bir olaya getiriyor. Dün gece hep birlikte Lord John Roxton'un evinde akşam yemeği yiyip maceralarımızın üzerinden geçtik. Yemekten sonra Lord John dolapların birinden eski bir kutu çıkarıp ortamızdaki masaya koydu.

"Sizinle konuşmak istediğim bir konu var. Belki sizinle daha önce paylaşmam gerekirdi, ama bunu yapmadan önce biraz daha bilgi sahibi olmak istedim. Bataklıktaki *pterodactyl* yuvasını bulduğumuz günü hatırlıyorsunuz değil mi? İşte o gün, toprakta bir şeyler dikkatimi çekti. Mavi kille dolu volkanik bir oluktu bu."

Profesörler başlarını salladı.

"Böyle bir şeyle daha önce ünlü bir elmas madeninde karşılaşmıştım. Bir tuzak kurup o korkunç yaratıkları uzakta tutmayı başararak, orada bir gün geçirdim ve bunları topladım."

Kutuyu açıp ters çevirdi, masanın üzerine boyutları bezelye tanesiyle kestane boyu arasında değişen yirmi otuz kadar işlenmemiş taş parçası döküldü.

"Londra'ya dönünce bir mücevherciye götürüp kabaca kestirdim ve değer biçtirdim. Toplam olarak en az iki yüz bin sterlin değer biçti. Elbette bunu aramızda eşit olarak bölüşeceğiz. Eh, söyle bakalım Challenger, payına düşen elli binle ne yapacaksın?"

"Madem cömertlikte ısrarcısın," dedi Profesör, "O hâlde özel bir müze kurma hayalimi gerçekleştirebilirim."

"Ya sen Summerlee?"

"Öğretmenlikten emekli olurum, böylece kireç taşı fossillerin nihai sınıflandırmasına adayabilirim kendimi."

"Ben kendi payımı iyi planlanmış bir sefer düzenleyip bizim platoya bir daha bakmakta kullanayım diyorum. Sana gelince genç dostum, elbette evlenmek için kullanacaksın."

"Henüz değil," dedim acı bir gülümsemeyle. "Sanırım, eğer beni kabul edersen, seninle gelmeyi tercih ederim."

Lord Roxton tek kelime etmeksizin, yanık tenli elini bana uzatıp tüm içtenliğiyle elimi sıktı.

Arthur Conan Doyle

(1859-1930)

Edinburgh Üniversitesi'nde tıp okuyan Arthur Conan Doyle, 1882'de Portsmouth'un bir kenar mahallesine yerleşti ve 1890 yılına kadar doktorluk yaptı. İlk eserlerini bu sırada yazdı. 1891'den sonra kendini daha çok edebiyata verdi. Hekimlikle ilgisini kesmeyen yazar İngiliz ordusunda görev aldı, Güney Afrika'da Bloemfontein'deki sahra hastanesinde çalıştı. 1889-1902 Boer Savaşı sırasında gösterdiği yararlıklar nedeniyle soyluluk unvanı kazandı.

I. Dünya Savaşı'na Kuzey Fransa, İtalya ve Verdun cephelerinde katıldı. Savaşta kardeşini, oğlunu ve iki yeğenini kaybettikten sonra doğaüstü konulara yöneldi.

Kızıl İpucu, *Dörtlünün Yemini*, *Sherlock Holmes'un Maceraları*, *Baskerville'lerin Köpeği*, en tanımış yapıtlarındandır.

Gazeteci E. D. Malone'un tek istediği Gladys'in kalbini kazanıp onunla evlenmekti. Profesör Challenger'ın amacı Güney Amerika'da hâlâ dinozorların ve diğer tarih öncesi sürüngenlerin yaşadığını kanıtlamak, Profesör Summerlee'nin hedefi ise bu iddianın sahtekârlık olduğunu ortaya çıkarmaktı. Bazı tuhaf gelişmelerin sonucunda bu üç kişi bir araya gelip Amazon Nehri'ne bir keşif gezisi yapmaya karar verince, böyle bir macerayı kaçırmak istemeyen Lord Roxton da onlara katıldı.

Grup başlarda sakin bir keşif gezisi yapıyordu, ancak Amazon ormanlarının derinliklerinde ilerledikçe bilimsel araştırma gezisi tuhaf ve korkutucu bir maceraya dönüştü.

Dinozorlar ve tarih öncesi hakkında bugüne kadar okuduğunuz bütün romanların ve seyrettiğiniz bütün filmlerin çıkış noktası bu kitaptır.

9 786052 951415

5 TL